

HNB

GODINA
HRVATSKE
NARODNE
BANKE

Platne kartice i kartične transakcije

Statistika platnog prometa

2020.

Godina VII · srpanj 2021.

Sadržaj

Pregled kartičnog tržišta RH	4
Osnovna statistika RH.	4
1. Uvod	5
1.1. Struktura publikacije.	6
1.2. Zakonodavni okvir	7
1.3. Metodologija.	8
2. Struktura kartičnog tržišta i platnoprometna infrastruktura	11
2.1. Kartične platne sheme	12
Četverostrana kartična shema u RH	12
Trostrana kartična shema u RH	13
2.2. Platnoprometna infrastruktura	15
Bankomat	15
EFTPOS uređaj.	17
EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu	20
3. Tržište platnih kartica u RH.	21
3.1. Platne kartice	22
Statusi platnih kartica.	24
Novoizdane i deaktivirane platne kartice	26
3.1.1. Stupanj tehnološkog razvoja platnih kartica u RH	27
EMV čip i magnetne platne kartice	27
Beskontaktne i kontaktne platne kartice	27
3.2. Imatelji platne kartice	29
Potrošač	29
Poslovni subjekti (nepotrošači).	30
4. Kartične platne transakcije.	31
4.1. Ukupne kartične platne transakcije	32
4.1.1. Nacionalne kartične platne transakcije	33
Nacionalne kartične platne transakcije prema prihvatnim uređajima.	34
Kupnja robe i usluga.	36
Podizanje gotovog novca.	38
Polaganje gotovog novca.	40
Ugovorno terećenje	41
Neovlašteno korištenje.	42
4.1.2. Međunarodne kartične platne transakcije	42

5. Prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama	45
5.1. Ukupan prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama	46
Poslovni subjekti	47
Privatne osobe (potrošači)	48
5.1.1. Prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u RH. . . .	52
Kupnja robe i usluga.	55
Podizanje gotovog novca.	56
Polaganje gotovog novca.	57
5.1.2. Prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u inozemstvu.	59
5.2. Usporedba korištenja platnih kartica i gotovog novca.	62
6. Pojmovnik	64
7. Dodatak	66
7.1. Popis tablica.	66
7.2. Popis okvira	66
7.3. Popis slika i prikaza	67

IZDAVAČ

Hrvatska narodna banka

Trg hrvatskih velikana 3, 10000 Zagreb

Telefon centrale: 01/4564-555, Telefon: 01/4565-006, Telefaks: 01/4564-687

www.hnb.hr

Molimo korisnike ove publikacije da pri korištenju podataka obvezno navedu izvor. Sve eventualno potrebne korekcije bit će unesene u web-verziju.

ISSN 1849-790X (online)

Pregled kartičnog tržišta RH

Izdavatelji platnih kartica

21 kreditne institucije
2 institucije za elektronički novac

Prihvatitelji platnih transakcija

14 kreditnih institucija
2 institucije za elektronički novac
2 institucije za platni promet

Kartične sheme (abecedno)

Četverostrane kartične sheme

- MasterCard®
- Visa®

Trostrana kartična shema

- Diners Club International®

Osnovna statistika RH

Populacija / poslovni subjekti

4.047,2 mil. stanovnika
0,293 mil. registriranih pravnih osoba
87.771 subjekt u obrtu i slobodnim zanimanjima
56.594 km² površina RH

Broj imatelja platne kartice

Potrošači: **3,446** mil.
Poslovni subjekti (nepotrošači): **0,240** mil.

Broj platnih kartica

Debitne: **6,924** mil.
Kreditne: **1,855** mil.

Nacionalna kartična plaćanja (izdavatelja u RH)

Broj: **492,52** mil.
Vrijednost: **167.470,08** mil. kuna

Infrastruktura

EFTPOS uređaji: **107.654**
Bankomati: **4.894**

Instrumenti plaćanja (kupnja robe i usluga – fiskalizacija)

Broj:
78% gotov novac
21% platna kartica
1% ostalo

Vrijednost:
50% gotov novac
45% platna kartica
5% ostalo

1. Uvod

Tržište platnih kartica jedno je od složenijih i raznovrsnijih financijskih tržišta u svijetu. U razdoblju globalizacije, u cijelom Europskom gospodarskom prostoru, na tržištu platnog prometa uveden je jasan i transparentan zakonodavni okvir za platne usluge. Jedna od platnih usluga koja je tom prilikom posebno uređena jest i usluga izdavanja platnih kartica i prihvaćanja platnih transakcija. Kartična platna transakcija složen je proces koji objedinjuje brojne međusobno povezane sudionike, tj. pružatelje platnih usluga, institucije i sustave. Nije moguće sagledati samo jednu komponentu bez razmatranja njezina učinka na svaku od ostalih veza u lancu kartične transakcije. U globalnom sagledavanju kartičnih transakcija vidljiv je razvoj nekoliko trendova, kao što su povećanje standardizacije, razdvajanje između upravljanja “shemom” (pravila sustava) i usluga obrade transakcija, povećanje nadzora i pravila u zakonodavnom dijelu te pojačanog promoviranja i rasta ponuda usluga svih sudionika kartičnih transakcija.

Kontinuirani rast broja i vrijednosti bezgotovinskih i gotovinskih plaćanja prisutan je u Republici Hrvatskoj u posljednjih nekoliko godina. Dosadašnjem porastu bezgotovinskih platnih transakcija uvelike je pridonosila i platna kartica kao kontinuirano najkorišteniji platni instrument zahvaljujući kojem je na kartičnom tržištu RH zabilježen i stalan rast broja i obujma transakcija. Tako je broj transakcija platnim karticama u posljednjih pet godina prosječno godišnje rastao za 8,1%, a vrijednost transakcija za 6,7%.

Međutim, i na kartičnom tržištu posljednjih godina dolazi do znatnih promjena zasnovanih na tehnologijama i funkcionalnostima. Jedna je od tih promjena i porast broja izdanih beskontaktnih platnih kartica. Tako je u RH u 2020. u odnosu na 2019. zabilježen značajan porast broja izdanih beskontaktnih platnih kartica od čak 59,47%, odnosno na dan 31. prosinca 2020. na tržištu RH bilo je izdano 5.670.596 beskontaktnih platnih kartica ili oko 65% ukupno izdanih platnih kartica.

Navedenom povećanju broja beskontaktnih platnih kartica zasigurno je pridonijela i raširena infrastruktura koja omogućuje iniciranje beskontaktnih plaćanja. Primjer za to jest podatak da je od ukupnog broja aktivnih EFTPOS uređaja u RH njih više od 80% omogućavalo iniciranje beskontaktnih plaćanja imateljima bezgotovinskih platnih kartica. Istodobno, prvi beskontaktni bankomati uvedeni su još u ožujku 2017., kad ih je bilo 111, a na dan 31. prosinca 2020. evidentirano ih je već 1.112, što čini 22% ukupnog broja svih bankomata u RH.

Kada govorimo o kartičnim transakcijama u 2020., ne možemo izbjeći ne spomenuti i pandemiju bolesti COVID-19 koja je utjecala na povećanje broja i vrijednosti internetskih transakcija platnim karticama, ali i ostavila traga na turističkoj sezoni, što se odrazilo na manju potrošnju i plaćanja inozemnim platnim karticama.

Također, kao posljedica kontinuiranog rasta kartičnih plaćanja i sve brojnijih alternativnih metoda plaćanja koje se zasnivaju na kartičnim tehnologijama, u nekoliko posljednjih godina primijećen je trend laganoga, ali konstantnog porasta udjela kartičnih plaćanja u odnosu na plaćanja gotovim novcem. Prema statističkim podacima 78% broja fiskaliziranih računa u RH odnosi se na plaćanje gotovinom, dok se na plaćanja karticama odnosi 21%. Kada se gleda vrijednost fiskaliziranih računa, 50% vrijednosti odnosi se na plaćanje gotovim novcem, a 45% vrijednosti na plaćanja karticama.

S obzirom na rast kartičnih plaćanja i sve brojnije alternativne metode plaćanja, budućnost gotovog novca uvijek je aktualna tema.

Svrha je ove publikacije pružiti sveobuhvatan pregled tržišta platnih kartica i kartičnih platnih transakcija u RH u 2020. s usporedbom pojedinih podataka u odnosu na 2019. godinu, koji bi trebao poslužiti podjednako korisnicima, pružateljima platnih usluga i ostaloj široj javnosti.

1.1. Struktura publikacije

Publikacija je podijeljena u sedam poglavlja.

Prvo je poglavlje Uvod, u kojemu je uz svrhu i strukturu publikacije dan kratak pregled zakonodavnog okvira na temelju kojeg su prikupljeni statistički podaci te osnovna metodološka objašnjenja.

Drugo poglavlje, pod nazivom Struktura kartičnog tržišta i platnoprometna infrastruktura, daje uvid u modele kartičnih shema i pregled osnovnih prihvatnih uređaja (bankomata i EFTPOS uređaja).

U trećem poglavlju, Tržištu platnih kartica u RH, iznose se podaci o broju platnih kartica i njihovu stupnju tehnološkog razvoja.

Kartične platne transakcije, odnosno četvrto poglavlje, daje uvid u podatke koje su dostavili pružatelji platnih usluga izdavatelji za sve

nacionalne i međunarodne kartične platne transakcije koje su učinjene platnim karticama koje su ti isti izdavatelji i izdali.

Peto poglavlje, Prihvaćanje platnih transakcija, daje uvid u podatke koje su dostavili pružatelji platnih usluga prihvatitelji za sve transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih i inozemnih izdavatelja, u RH u kunama. Također, u ovom se poglavlju daje usporedba korištenja platnih kartica i gotovog novca u RH.

Šesto poglavlje sadržava pojmovnik.

U sedmom poglavlju dan je popis tablica, slika, prikaza i okvira iz publikacije.

1.2. Zakonodavni okvir

Republika Hrvatska u potpunosti je uskladila svoje zakonodavstvo s pravnom stečevinom EU-a u području platnog prometa. Zakonom o platnom prometu (u nastavku teksta: ZPP) platne usluge u RH uređene su istovjetno kao i u EU-u. Tako su među platnim uslugama i usluge izdavanja platnih kartica i prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim karticama.

Statistički podaci o platnim karticama, kartičnim platnim transakcijama i prihvatnim uređajima prikupljaju se na temelju Odluke o obvezi dostavljanja podataka o platnom prometu i elektroničkom novcu ("Narodne novine", br. 147/2013. i 16/2017.; u nastavku teksta: Odluka) koja je stupila na snagu 1. siječnja 2014. godine. Odlukom se propisuje obveza izvještavanja Hrvatske narodne banke (u nastavku teksta: HNB) o podacima u vezi s platnim prometom i elektroničkim novcem te sadržaj, način i rokovi tog izvještavanja.

Odlukom su propisani opseg podataka i izvještajni obveznici. Osim podataka o nacionalnim platnim transakcijama, prikupljaju se i podaci o međunarodnim platnim transakcijama, a izvještajno razdoblje određeno je na mjesečnoj razini.

Prema Odluci izvještajni su obveznici:

1. kreditna institucija (banka i štedna banka) sa sjedištem u RH;
2. institucija za elektronički novac sa sjedištem u RH;
3. institucija za platni promet sa sjedištem u RH;

4. podružnica kreditne institucije (podružnica banke) iz treće države sa sjedištem u RH;
5. podružnica institucije za elektronički novac iz treće države sa sjedištem u RH;
6. podružnica kreditne institucije iz države članice sa sjedištem u RH;
7. podružnica institucije za elektronički novac iz države članice sa sjedištem u RH;
8. podružnica institucije za platni promet iz države članice sa sjedištem u RH;
9. zastupnici pružatelja platnih usluga iz druge države članice sa sjedištem u RH, preko kojih ti pružatelji platnih usluga pružaju platne usluge u RH ako ti zastupnici ujedno imaju odobrenje za pružanje platnih usluga i
10. Financijska agencija.

Odlukom je propisano sastavljanje i dostavljanje podataka o platnom prometu i elektroničkom novcu kroz 11 izvješća:

- Izvješće “Kreditni transfer”;
- Izvješće “Novčana pošiljka”;
- Izvješće “Izravno terećenje”;
- Izvješće “Odobrenje/terećenje bez naloga”;
- Izvješće “Gotov novac”;
- Izvješće “Čekovi i mjenice”;
- Izvješće “Izdavanje platnih kartica”;
- Izvješće “Računi”;
- Izvješće “Infrastruktura”;
- Izvješće “Prihvaćanje platnih kartica” i
- Izvješće “Zakonska ovlast”.

U publikaciji je dan pregled platnih kartica i kartičnih platnih transakcija za 2020. s usporedbom za 2019., 2018., 2017., 2016. i djelomično za 2015. godinu kroz statističke podatke prikupljene u tri izvješća: Izdavanje platnih kartica, Prihvaćanje platnih kartica i Infrastruktura.

1.3. Metodologija

Metodologija prikupljanja podataka u skladu s Odlukom temelji se na unaprijed definiranim pojmovima koji su usklađeni sa zakonskim odredbama, Uredbom (EU) br. 1409/2013 ESB-a od 28. studenoga 2013. o statistici platnog prometa (ESB/2013/43)¹ i drugim standardima koji su uvriježeni na kartičnom tržištu.

¹ Regulation (EU) No 1409/2013 of the European Central Bank of 28 November 2013 on payment statistics (ECB/2013/43)

Pri izradi publikacije korišteni su prije svega podaci dobiveni od pružatelja platnih usluga (izvještajnih obveznika). Znatno manji dio podataka prikupljen je od poslovnih subjekata pružatelja usluga kartične infrastrukture (Potpoglavlje 2.2.) i u podacima Ministarstva financija Republike Hrvatske – Porezne uprave (Potpoglavlje 5.2.).

Pružatelji platnih usluga (izvještajni obveznici) čiji su podaci korišteni pri izradi publikacije jesu:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platnih usluga izdavanja platnih kartica i prihvaćanja transakcija izvršenih platnim karticama;
2. institucije za elektronički novac² koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platnih usluga izdavanja platnih kartica i prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim karticama i
3. institucije za platni promet koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim karticama.

U publikaciji se na cjelovit način daje pregled kartičnog tržišta u RH za 2020. godinu, odnosno iznose se agregirani statistički podaci o:

- platnoprometnoj infrastrukturi – prikazani sa stanjem na kraju posljednjeg dana izvještajnog razdoblja (mjeseca);
- platnim karticama – prikazani na mjesečnoj razini ili sa stanjem na kraju posljednjeg dana izvještajnog razdoblja (mjeseca);
- kartičnim platnim transakcijama – prikazani na mjesečnoj razini ili godišnje;
- transakcijama prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama – prikazani na mjesečnoj razini ili godišnje.

Podaci o kartičnim platnim transakcijama prikupljaju se u originalnoj valuti, tj. valuti u kojoj se transakcija provodi (valuta transakcije). Za potrebe publikacije sve transakcije u drugim valutama preračunate su u kune po srednjem tečaju HNB-a na posljednji dan izvještajnog razdoblja. Podaci o novčanoj vrijednosti transakcija iskazani su u kunama bez lipa.

Detaljnija metodološka objašnjenja povezana s pojedinim pojmovima Izvješća dana su u svakom poglavlju zasebno.

² Ne uključuju se podaci dostavljeni od institucija za elektronički novac koje ujedno obavljaju djelatnost telekomunikacijskih usluga.

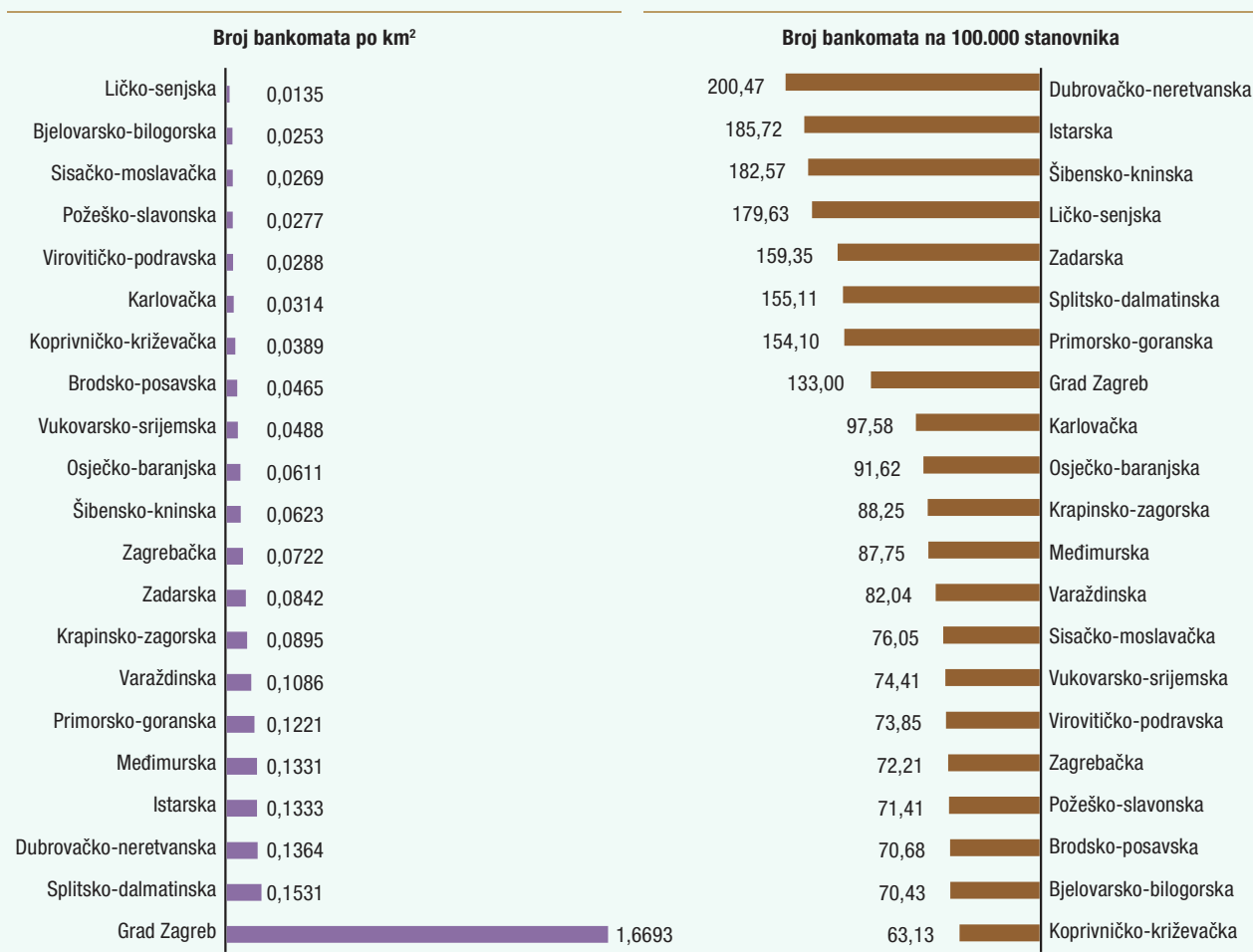
Temeljni pojmovi određeni ZPP-om koji se odnose na područje platnih kartica i kartičnih platnih transakcija jesu:

- platna kartica jest sredstvo koje omogućuje njezinu imatelju izvršenje plaćanja robe i usluga bilo preko prihvatnog uređaja ili na daljinu i/ili koje omogućuje podizanje gotovog novca i/ili korištenje drugih usluga na bankomatu ili drugom samoposlužnom uređaju te prijenos novčanih sredstava, a koje omogućuje iniciranje platne transakcije i njezino izvršavanje u okviru kartične platne sheme;
- nacionalna platna transakcija jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga koji se nalazi u RH;
- međunarodna platna transakcija jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih se jedan pružatelj platnih usluga (primatelja plaćanja ili platitelja) nalazi u RH, a drugi pružatelj platnih usluga (platitelja ili primatelja plaćanja) u trećoj državi ili drugoj državi članici;
- kartična platna shema jest skup funkcija, procedura, postupaka, pravila i uređaja koji imatelju platne kartice omogućuju izvršenje platne transakcije i/ili podizanje gotovog novca kod pružatelja platnih usluga.

2. Struktura kartičnog tržišta i platnometna infrastruktura

U ovom su poglavlju prikazane kartične platne sheme (Potpoglavlje 2.1.) i platnometna infrastruktura prema prihvatnim uređajima kao što su bankomati i EFTPOS uređaji (Potpoglavlje 2.2.).

Okvir 1. Rasprostranjenost uređaja u RH na dan 31. prosinca 2020.

Bankomati i EFTPOS uređaji u RH

Ukupan broj bankomata	4.894
Ukupan broj EFTPOS uređaja	107.654
Broj bankomata na 100.000 stanovnika	120,92
Broj EFTPOS uređaja na 100.000 stanovnika	2.659,96
Broj bankomata po km ²	0,09
Broj EFTPOS uređaja po km ²	1,90

Izvor: HNB

2.1. Kartične platne sheme

Kartična platna shema jest skup funkcija, procedura, postupaka, pravila i uređaja koji imatelju platne kartice omogućuju izvršenje kartične platne transakcije i/ili podizanje gotovog novca kod pružatelja platnih usluga.

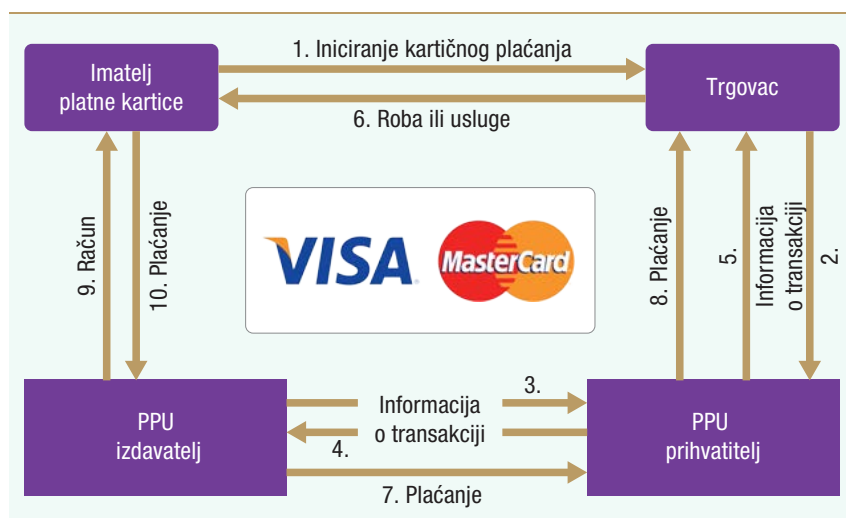
U RH prepoznajemo dva modela kartičnih shema: model s četiri sudionika, tj. četverostranu kartičnu shemu i model s tri strane ili sudionika, tj. trostranu kartičnu shemu.

Četverostrana kartična shema u RH

U četverostranoj kartičnoj shemi u RH sudionici su: imatelj platne kartice platitelj, trgovac primatelj plaćanja, pružatelj platnih usluga izdavatelj platne kartice (u nastavku teksta: izdavatelj) i pružatelj platnih usluga prihvatitelj platne kartice (u nastavku teksta: prihvatitelj).

- Imatelj platne kartice platitelj: potrošač i/ili nepotrošač, tj. fizička i/ili pravna osoba koja inicira kartičnu platnu transakciju platnom karticom.
- Trgovac primatelj plaćanja: pravna ili fizička osoba koja prihvaća platnu transakciju izvršenu platnom karticom izdavatelja, a ugovorni odnos sklapa s prihvatiteljem.
- Izdavatelj: pružatelj platnih usluga koji je imatelju platne kartice (platitelju) izdao platnu karticu koja služi za iniciranje kartičnih platnih transakcija.
- Prihvatitelj: pružatelj platnih usluga koji primatelju plaćanja (trgovcu) osigurava prihvaćanje transakcije izvršene platnom karticom i obradu kartične platne transakcije, a koja rezultira prijenosom novca primatelju plaćanja (trgovcu).

Prikaz 1. Četverostrana kartična shema u RH

Napomena: Na slici je prikazan tijek kartične platne transakcije između imatelja platne kartice, trgovca, prihvatitelja i izdavatelja na fizičkom prodajnom mjestu (EFTPOS uređaju) uz fizičku nazočnost imatelja platne kartice.

Izvor: HNB

Tijek izvršenja kartičnog plaćanja u četverostranoj kartičnoj shemi između imatelja platne kartice, trgovca, prihvatitelja i izdavatelja na fizičkom prodajnom mjestu, tj. EFTPOS uređaju uz fizičku nazočnost imatelja platne kartice:

1. Imatelj platne kartice kod trgovca rabi platnu karticu za iniciranje kartičnog plaćanja za kupnju robe i usluga.
2. Imatelj na EFTPOS uređaju, preko trgovca, inicira kartičnu platnu transakciju prema prihvatitelju, tj. podaci se preko EFTPOS uređaja šalju prihvatitelju.
3. Prihvatitelj prosljeđuje podatke o transakciji izdavatelju na autorizaciju.
4. Izdavatelj provjerava i potvrđuje (autorizira) transakciju i o tome obavještava prihvatitelja.
5. Nakon zaprimanja odobrenja od izdavatelja prihvatitelj o tome obavještava trgovca preko EFTPOS uređaja.
6. Nakon što je transakcija odobrena, trgovac isporučuje robu i uslugu imatelju platne kartice.
7. Izdavatelj prosljeđuje iznos prihvatitelju za obavljenу kupnju robe i usluga platnom karticom.
8. Prihvatitelj stavlja na raspolaganje sredstva trgovcu.
9. Izdavatelj imatelju platne kartice šalje podatke o trošku za transakciju učinjenu platnom karticom.
10. Imatelj platne kartice podmiruje obvezu za transakciju učinjenu platnom karticom.

Trenutačno na teritoriju RH posluju četverostrane kartične sheme MasterCard® i Visa®. U sustavu četverostrane kartične sheme izdaju se i debitne i kreditne platne kartice. U 2020. ukupno je evidentiran 21 izdavatelj sudionika četverostrane kartične sheme.

Trostrana kartična shema u RH

U trostranoj kartičnoj shemi u RH sudionici su: imatelj platne kartice platitelj, trgovac primatelj plaćanja, pružatelj platnih usluga izdavatelj platne kartice (u nastavku teksta: izdavatelj) koji je ujedno i pružatelj platnih usluga prihvatitelj platne transakcije izvršene platnom karticom (u nastavku teksta: prihvatitelj).

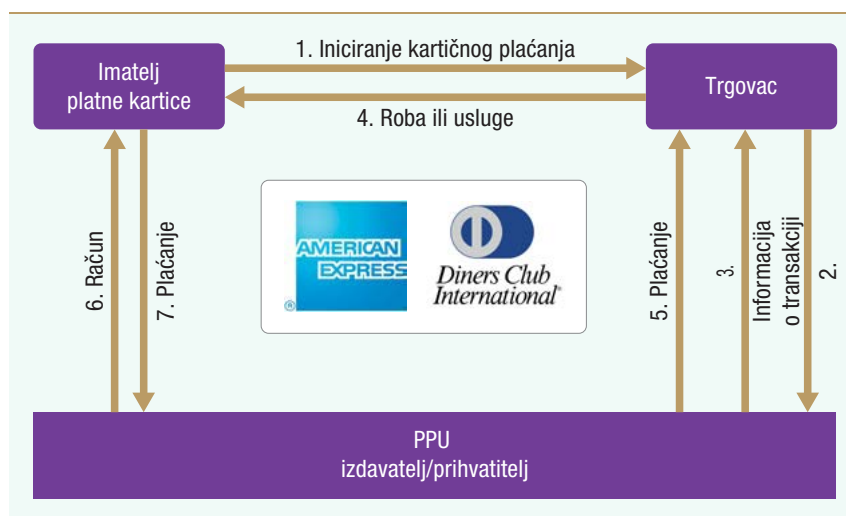
- **Imatelj platne kartice platitelj:** potrošač i/ili nepotrošač, tj. fizička i/ili pravna osoba koja inicira kartičnu transakciju platnom karticom.
- **Trgovac primatelj plaćanja:** pravna ili fizička osoba primatelj plaćanja, koja prihvaća platnu transakciju izvršenu platnom karticom izdavatelja, a ugovorni odnos sklapa s prihvatiteljem.

- **Izdavatelj/prihvatitelj:** u trostranoj kartičnoj shemi izdavatelj i prihvatitelj jest isti pružatelj platnih usluga.

Kao izdavatelj pružatelj platnih usluga ugovorno je vezan s imateljem platne kartice i imatelju kartice (platitelju) izdao je platnu karticu koja služi za iniciranje kartičnih platnih transakcija.

Kao prihvatitelj pružatelj platnih usluga ugovorno je vezan s primateljem plaćanja (trgovcem) kojem osigurava prihvaćanje platne transakcije izvršene platnom karticom i obradu kartične platne transakcije, a koja rezultira prijenosom novca primatelju plaćanja (trgovcu).

Prikaz 2. Trostrana kartična shema u RH

Napomena: Na slici je prikazan tijek kartične platne transakcije između imatelja platne kartice, trgovca, izdavatelja koji je ujedno i prihvatitelj, na fizičkom prodajnom mjestu (EFTPOS uređaju) uz fizičku nazočnost imatelja platne kartice.

Izvor: HNB

Tijek izvršenja kartičnog plaćanja u trostranoj kartičnoj shemi između imatelja platne kartice, prihvatitelja i izdavatelja na fizičkom prodajnom mjestu, tj. EFTPOS uređaju uz fizičku nazočnost imatelja platne kartice:

1. Imatelj platne kartice kod trgovca rabi platnu karticu za iniciranje kartičnog plaćanja za kupnju robe i usluga.
2. Imatelj na EFTPOS uređaju, preko trgovca, inicira kartičnu platnu transakciju prema prihvatitelju, tj. podaci se preko EFTPOS uređaja šalju prihvatitelju.
3. Izdavatelj/prihvatitelj provjerava i odobrava (autorizira) transakciju i o tome obavještava trgovca preko EFTPOS uređaja.
4. Nakon što je transakcija odobrena, trgovac isporučuje robu i uslugu imatelju platne kartice.
5. Izdavatelj/prihvatitelj stavlja na raspolaganje sredstva trgovcu.
6. Izdavatelj/prihvatitelj imatelju platne kartice šalje podatke o trošku za transakciju učinjenu platnom karticom.

7. Imatelj platne kartice podmiruje obvezu za transakciju učinjenu platnom karticom.

Trostrane kartične sheme obično su sheme kreditnih kartica te se u sklopu njih ne izdaju debitne kartice. U 2020. ukupno je evidentiran jedan pružatelj platnih usluga sudionika trostrane kartične sheme. Na teritoriju RH trostrana kartična shema je Diners Club International®.

2.2. Platnoprmetna infrastruktura

Podaci o platnoprmetnoj infrastrukturi prikupljaju se od pružatelja platnih usluga i od pravnih osoba koji su vlasnici prihvatnih uređaja (EFTPOS uređaja i bankomata) preko kojih pružatelji platnih usluga prihvatitelji pružaju platnu uslugu prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama.

Na tržištu RH na dan 31. prosinca 2020. ukupno je bilo 113.230 uređaja na kojima se obavlja prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama, od kojih je 4.894 bankomata i 107.654 EFTPOS uređaja i 682 EFTPOS uređaja za uplatu i isplatu na kojima je imateljima platne kartice omogućeno iniciranje samo platnih transakcija podizanja i/ili polaganja gotovog novca platnom karticom, a ne i plaćanje robe i usluga (Tablica 1.).

Tablica 1. Ukupan broj uređaja na kojima se obavlja prihvata platnih kartica na teritoriju RH

Prihvatni uređaji	Ukupno na dan 31. 12. 2016.	Ukupno na dan 31. 12. 2017.	Ukupno na dan 31. 12. 2018.	Ukupno na dan 31. 12. 2019.	Ukupno na dan 31. 12. 2020.
Bankomati	4.543	4.941	5.159	5.446	4.894
EFTPOS uređaji	106.081	118.621	114.361	111.172	107.654
EFTPOS uređaji za isplatu i uplatu	936	905	967	940	682

Izvor: HNB

Bankomat

Bankomat je elektromehanički uređaj koji omogućuje imateljima platnih kartica podizanje i/ili polaganje gotovog novca, korištenje usluge davanja informacija i druge usluge.

Na dan 31. prosinca 2020. na teritoriju RH ukupno su evidentirana 4.894 aktivna bankomata od kojih je najveći broj bankomata evidentiran u Gradu Zagrebu, i to njih 1.070, a najmanji broj bankomata u Požeško-slavonskoj županiji, njih 49 (Tablica 2.). Ukupan broj bankomata na teritoriju RH smanjio se za 10% u odnosu na 31. prosinca 2019. godine (Tablica 1.).

Tablica 2. Broj bankomata prema županijama na teritoriju RH na dan 31. prosinca 2020.

Županija	Ukupan broj bankomata
Zagrebačka	221
Krapinsko-zagorska	110
Sisačko-moslavačka	113
Karlovačka	114
Varaždinska	137
Koprivničko-križevačka	68
Bjelovarsko-bilogorska	76
Primorsko-goranska	438
Ličko-senjska	72
Virovitičko-podravska	56
Požeško-slavonska	49
Brodsko-posavska	99
Zadarska	307
Osječko-baranjska	254
Šibensko-kninska	186
Vukovarsko-srijemska	114
Splitsko-dalmatinska	695
Istarska	375
Dubrovačko-neretvanska	243
Međimurska	97
Grad Zagreb	1.070
Ukupno	4.894

Izvor: HNB

Bankomati se mogu razvrstati prema funkcijama i obilježjima.

Funkcije bankomata podijeljene su prema uslugama platnog prometa, odnosno prema funkciji uplate gotovog novca i funkciji isplate gotovog novca.

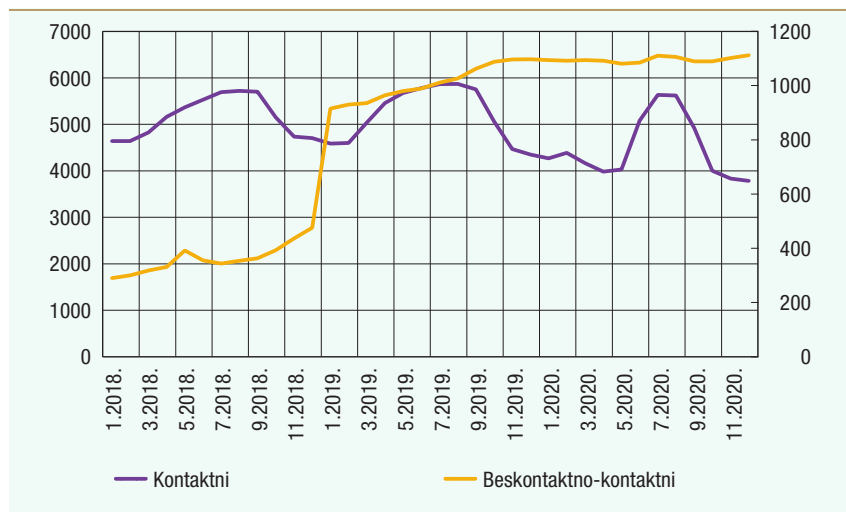
U sklopu pregleda bankomata prema funkcijama prikazan je i podatak o bankomatima koji korisnicima omogućuje različite usluge, kao što su pregled prometa po računima za plaćanje, kupnja bonova, korištenje usluge elektroničkog bankarstva i slično, a na kojima nije moguće izvršiti platne usluge polaganja gotovog novca, podizanja gotovog novca i izvršavanje kreditnih transfera. Takav bankomat za potrebe publikacije nazvan je uređajem.

S obzirom na navedeno, razlikujemo šest vrsta bankomata prema funkcijama na teritoriju RH: 4.074 isplatna bankomata, 594 uplatno-isplatna bankomata, 1 uređaj, 114 uplatnih bankomata, 110 uplatno-isplatnih transakcijskih bankomata i 1 transakcijski bankomat.

Od ukupnog broja bankomata, na dan 31. prosinca 2020. njih 1.245 u sustavu je videonadzora i 660 u osiguranom prostoru. Bankomati

u osiguranom prostoru jesu bankomati koji su smješteni u poseban, zatvoren prostor za tu namjenu, a fizički je pristup osiguran primjenom odgovarajućih mjera fizičke i/ili tehničke zaštite. Pritom jedan bankomat može biti svrstan u oba navedena obilježja.

Slika 1. Broj bankomata na teritoriju RH prema funkcijama

Napomena: Podaci se odnose na stanje na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca.
Izvor: HNB

Iz prikazanoga ukupnog broja bankomata na teritoriju RH možemo zaključiti da broj bankomata ima izražen sezonski karakter, odnosno da se njihov broj značajnije povećava u ljetnim mjesecima za vrijeme turističke sezone. Međutim, zbog pogoršane epidemiološke situacije u 2020. njihov je broj dodatno smanjen nakon turističke sezone pa je tako u listopadu 2020. broj aktivnih bankomata bio 10% manji u odnosu na isti mjesec 2019. godine. Prikazani podaci na Slici 1. pokazuju i trend povećanja broja beskontaktno-kontaktne bankomata od 2019., tj. bankomata kod kojih je dovoljno samo prisloniti karticu na za to predviđeni čitač i nakon toga unijeti PIN u ograničenom vremenu. Navedenom se mogućnošću naravno mogu koristiti samo korisnici kartica koji imaju kartice s beskontaktnom funkcionalnošću, a to su danas gotovo sve kartice koje izdaju banke. Od ukupnog broja bankomata u Republici Hrvatskoj njih 22% (ukupno njih 1.112) jesu beskontaktni bankomati, to jest možemo ih upotrebljavati tako da samo prislonimo karticu i zatim unesemo PIN.

EFTPOS uređaj

EFTPOS uređaj (engl. *Electronic funds transfer at point of sale*) elektronički je uređaj koji omogućuje imateljima platnih kartica iniciranje kartičnih platnih transakcija na prodajnom mjestu.

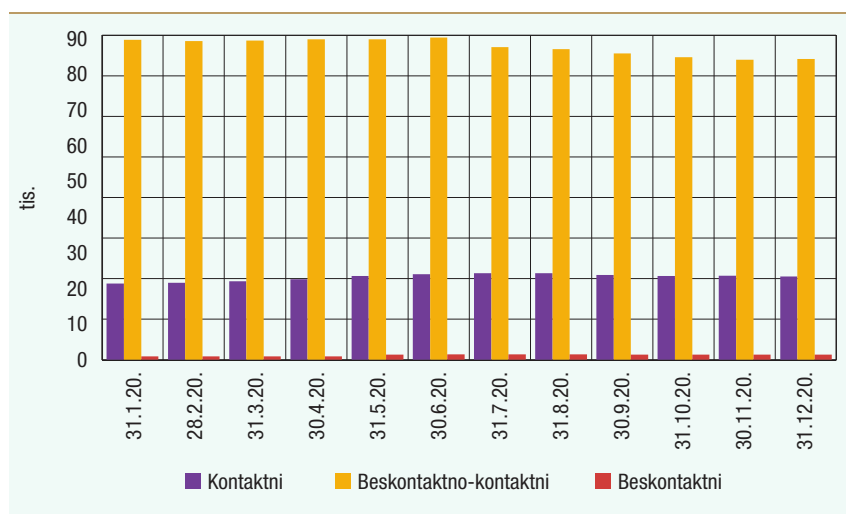
Na dan 31. prosinca 2020. ukupno je evidentirano 107.654 EFTPOS uređaja, što je smanjenje od 3,2% u odnosu na 31. prosinca 2019. godine (Tablica 1.). Smanjenje broja EFTPOS uređaja rezultat je godišnjeg usklađivanja izvještajnih obveznika o aktivnim EFTPOS uređajima na prodajnim mjestima.

EFTPOS uređaji mogu se podijeliti na kontaktne, beskontaktno-kontaktne i beskontaktno. Kontaktne EFTPOS uređaji podržavaju prihvatanje platnih kartica koje sadržavaju zapise temeljene samo na čipu i/ili magnetnoj traci. Beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaji podržavaju prihvatanje platnih kartica koje, osim zapisa temeljenog na magnetnoj traci i/ili čipu, sadržavaju i zapise temeljene na beskontaktnoj tehnologiji (blizinsko čitanje kartice, NFC i slično). Beskontaktni EFTPOS uređaji podržavaju prihvatanje platnih kartica koje sadržavaju zapise temeljene na beskontaktnoj tehnologiji (blizinsko čitanje kartice, NFC i slično).

Unutar kategorije EFTPOS uređaja, kao i u 2019. godini, i tijekom 2020. nastavlja se trend povećavanja broja beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaja, s 80.884 koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2019., na 83.204, koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2020., što čini 77% svih EFTPOS uređaja na dan 31. prosinca 2020.

U 2017. godini prvi je put vidljiva primjena isključivo beskontaktnih EFTPOS uređaja (uređaji koji ne omogućuju iniciranje transakcije unosom kartice u POS ili korištenjem magnetne trake) te ih je na dan 31. prosinca 2017. ukupno evidentirano samo 8. Trend uvođenja beskontaktnih uređaja nastavlja se i tijekom idućih godina te ih je na dan 31. prosinca 2020. evidentirano 1.420, što čini 1,3% svih EFTPOS uređaja.

Slika 2. Broj EFTPOS uređaja na teritoriju RH

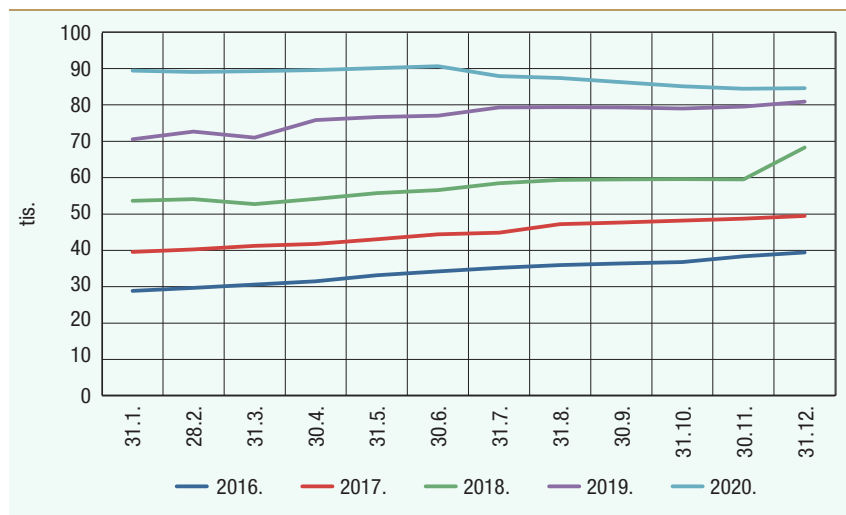
Napomena: Podaci se odnose na stanje na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca u 2020.
Izvor: HNB

Broj kontaktnih EFTPOS uređaja povećan je s 21.949 koliko je evidentirano na dan 31. prosinca 2019. na 23.030 koliko je evidentirano na dan 31. prosinca 2020. (Slika 2.)

Trend porasta broja beskontaktno-kontaktne uređaja zabilježen je od siječnja 2014. godine:

- na dan 31. prosinca 2015. evidentirano je 28.407 beskontaktno-kontaktne uređaja, što je povećanje od 59% u odnosu na 31. prosinca 2014.;
- na dan 31. prosinca 2016. evidentirano je 39.458 beskontaktno-kontaktne uređaja, što je povećanje od 39% u odnosu na 31. prosinca 2015.;
- na dan 31. prosinca 2017. evidentirano je 49.476 beskontaktno-kontaktne uređaja, što je povećanje od 25,4% u odnosu na 31. prosinca 2016.;
- na dan 31. prosinca 2018. evidentirano je 68.284 beskontaktno-kontaktne uređaja, što je povećanje od 38% u odnosu na 31. prosinca 2017.;
- na dan 31. prosinca 2019. evidentirano je 80.884 beskontaktno-kontaktne uređaja, što je povećanje od 18,5% u odnosu na 31. prosinca 2018.;
- na dan 31. prosinca 2020. evidentirano je 83.204 beskontaktno-kontaktne uređaja, što je povećanje od 2,9% u odnosu na 31. prosinca 2019.(Slika 3.).

Slika 3. Broj beskontaktno-kontaktne uređaja na teritoriju RH

Napomena: Podaci se odnose na stanje na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca.
Izvor: HNB

EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu

EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu jest uređaj koji imateljima platnih kartica omogućuje iniciranje samo platnih transakcija podizanja i/ili polaganja gotovog novca platnom karticom. Taj je uređaj najčešće smješten u prostorijama treće osobe koja na osnovi ugovora radi u ime i za račun pružatelja platnih usluga (npr. Financijska agencija, Hrvatska pošta i sl.).

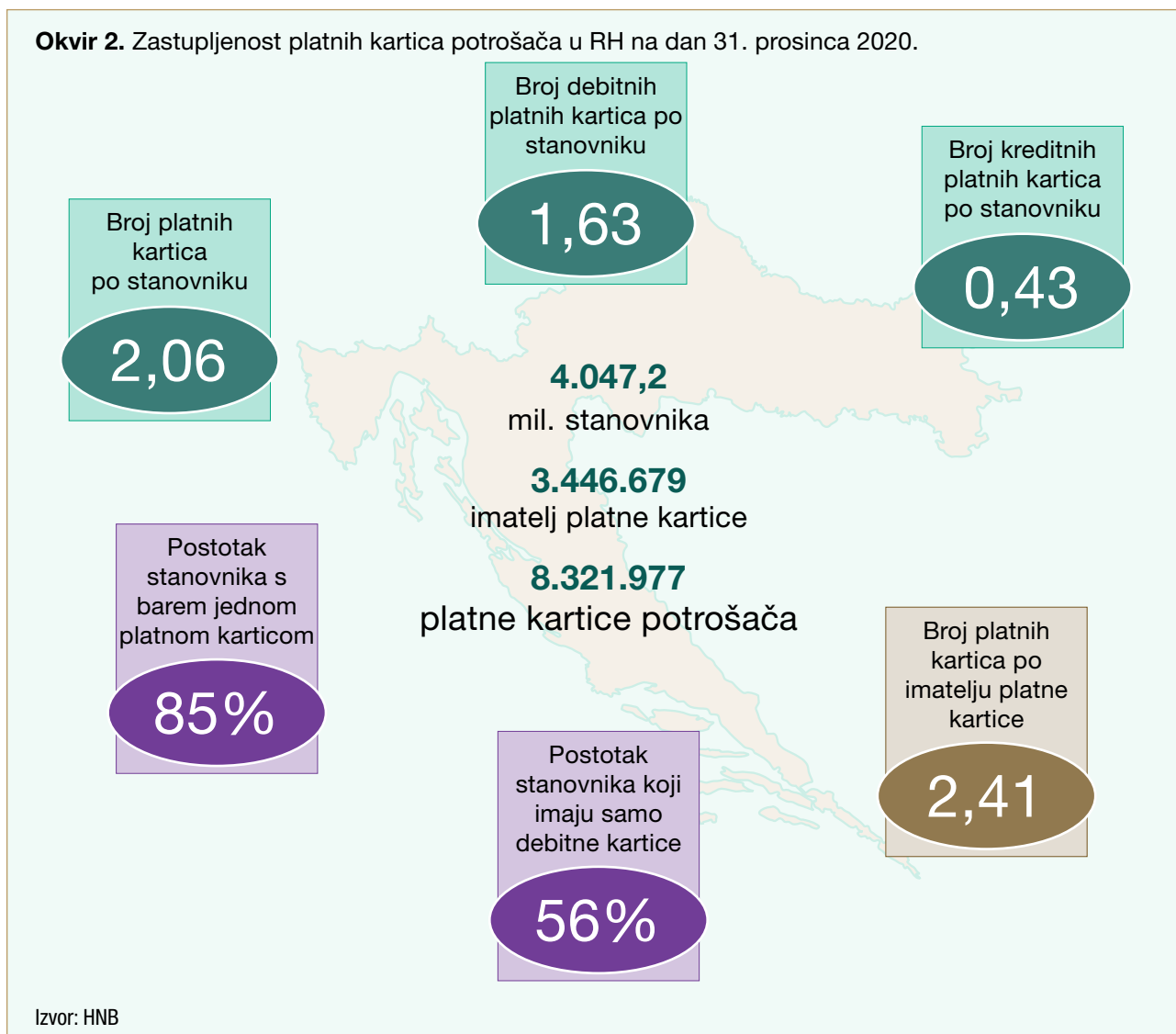
Takvih je uređaja u RH sve manje, što potvrđuje podatak da su na dan 31. prosinca 2020. ukupno evidentirana 682 EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu, dok ih je na dan 31. prosinca 2019. ukupno evidentirano 940 (Tablica 1.).

3. Tržište platnih kartica u RH

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o platnim karticama izdanima od pružatelja platnih usluga izdavatelja u RH.

Pružatelji platnih usluga izdavatelji (u nastavku teksta: izdavatelji) u RH jesu:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac³ koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica.

³ Ne uključuju se podaci dostavljeni od institucija za elektronički novac koje ujedno obavljaju djelatnost telekomunikacijskih usluga.

Izdavatelj jednom imatelju platne kartice može izdati više platnih kartica. Također, jedan imatelj platne kartice može imati platne kartice izdane od više izdavatelja.

Poglavlje je podijeljeno u tri dijela:

- prvi dio sadržava pregled broja platnih kartica na tržištu RH (Potpoglavlje 3.1.);
- drugi dio sadržava pregled stupnja tehnološkog razvoja platnih kartica (Potpoglavlje 3.1.1.);
- treći dio sadržava pregled broja platnih kartica prema imatelju (Potpoglavlje 3.2.).

3.1. Platne kartice

Platna kartica je platni instrument koji omogućuje njezinu imatelju izvršenje plaćanja robe i usluga bilo preko prihvatnog uređaja ili na daljinu i/ili koji omogućuje podizanje i polaganje gotovog novca i/ili korištenje drugih usluga na bankomatu ili drugim prihvatnim uređajima te prijenos novčanih sredstava, a koje omogućuje iniciranje platne transakcije i njezino izvršavanje u sklopu kartične platne sheme.

Osnovna je podjela platnih kartica prema dospijeću i podmirenju troškova, tj. prema trenutku kada imatelj podmiruje iznos učinjenih troškova po platnoj kartici. U skladu s tim platne kartice dijele se na debitne (plaćanje odmah, engl. *pay now*), kreditne (plaćanje kasnije, engl. *pay later*) i prepaid kartice⁴ (plaćanje unaprijed, engl. *pay in advance*).

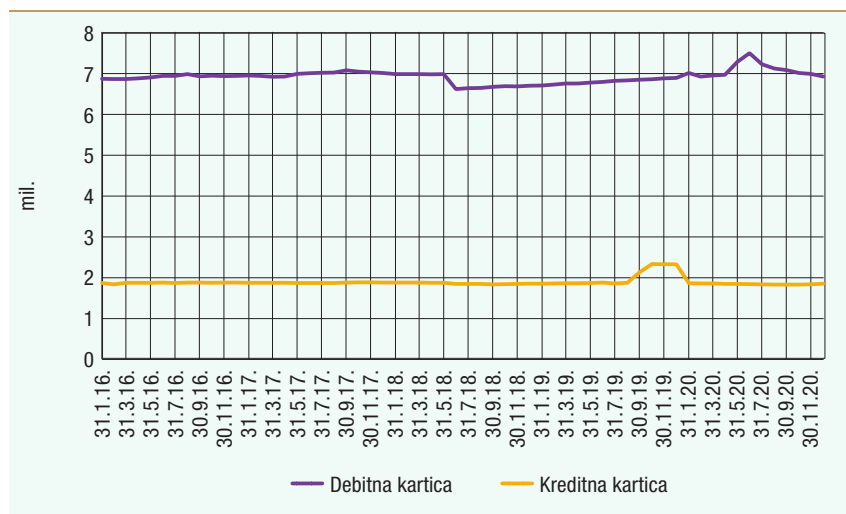
- Debitne platne kartice (u nastavku teksta: debitne kartice) omogućuju imatelju plaćanje robe i usluga te podizanje gotovog novca preko bankomata, drugih uređaja i na šalterima kreditnih institucija. Pri korištenju debitne kartice račun za plaćanje imatelja kartice tereti se za učinjeni trošak odmah nakon izvršenja kartične platne transakcije uz uvjet da na računu postoji pokriće. Pokriće na računu uključuje i iznos neiskorištenoga dopuštenog prekoračenja.
- Kreditne platne kartice (u nastavku teksta: kreditne kartice) omogućuju imatelju plaćanje robe i usluga te podizanje gotovog novca preko bankomata i drugih uređaja. Upotreba kreditne kartice ne uvjetuje imatelju osigurano pokriće na računu za plaćanje za izvršenje platne transakcije u trenutku njezina zadavanja. Za izvršenje platne transakcije korisniku kreditne kartice odobren je kredit (limit). Troškovi nastali

4 Statistički podaci o prepaid platnim karticama nisu uključeni u pregled ove publikacije.

korištenjem kreditne kartice tijekom određenog razdoblja naplaćuju se u rokovima definiranim ugovorom o izdavanju kreditne kartice, tj. nakon određenog vremena. Kreditne kartice obuhvaćaju kreditne, charge, revolving, kartice s odgođenom naplatom i članske kartice.

Na dan 31. prosinca 2020. u RH ukupno je evidentirano 8.780.256 platnih kartica potrošača i poslovnih subjekata (nepotrošača), a od toga je 6.924.530 debitnih kartica (79%) i 1.855.726 kreditnih kartica (21%). Na dan 31. prosinca 2020. ukupan broj platnih kartica smanjio se za 4,8% u odnosu na 31. prosinca 2019. godine. U istom razdoblju broj debitnih platnih kartica povećao se za 0,41%, a kreditnih smanjio za 20,32% (Slika 4.). Smanjenje broja kreditnih kartica na dan 31. prosinca 2020. u odnosu na isti dan 2019. rezultat je poslovne odluke o napuštanju tržišta RH jednoga kartičnog brenda trostrane kartične sheme. Naime, zamjena platnih kartica toga kartičnog brenda trostrane kartične sheme izvršavala se tako da su “stare” kartice bile aktivne do 31. prosinca 2019., a “nove” od trenutka uručenja imatelju platne kartice, pa je ukupan broj kreditnih kartica u RH na dan 31. prosinca 2019. privremeno bio uvećan za iznos tih “starih” kartica.

Slika 4. Broj platnih kartica

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj korištenih, nekorisćenih i blokiranih platnih kartica na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

Platne kartice izdaju se potrošačima i/ili pravnim osobama (nepotrošačima). Potrošaču može biti izdana osnovna i dodatna platna kartica. Korisniku platne kartice poslovnom subjektu (nepotrošaču) može biti izdana samo osnovna platna kartica.

Na dan 31. prosinca 2020. u RH evidentirano je ukupno 8.321.977 platnih kartica izdanih potrošačima, od kojih je 86% osnovnih platnih kartica (Tablica 3.).

Tablica 3. Broj platnih kartica izdanih u RH prema korisniku na dan 31. prosinca 2020.

Vrsta platne kartice	Potrošač		Nepotrošač	
	Osnovna	Dodatna	Osnovna	Ukupno
Debitna platna kartica	5.571.634	1.005.142	347.754	6.924.530
Kreditna platna kartica	1.615.176	130.025	110.525	1.855.726
Ukupno	7.186.810	1.135.167	458.279	8.780.256

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj platnih kartica na dan 31. prosinca 2020.
Izvor: HNB

Kako je i uvodno pojašnjeno, platne kartice dijele se na debitne i kreditne. Kreditne platne kartice mogu se podijeliti i prema vrsti ugovora između izdavatelja i imatelja platne kartice te prema dogovorenom načinu otplate troškova. U skladu s navedenim kartice dijelimo na debitne kartice, charge kartice, revolving kartice, kartice s odgođenom naplatom, kreditne kartice i određene kombinacije navedenih mogućnosti.

Od ukupnog broja kartica u RH na dan 31. prosinca 2020. najzastupljenije su debitne kartice s udjelom od 79%, slijede charge kartice s udjelom od 8%, kartice s funkcijom odgođene naplate s udjelom od 5% i revolving kartice s udjelom od 5%. Razrada platnih kartica prema vrstama prikazana je u Tablici 4.

Tablica 4. Broj platnih kartica izdanih u RH prema vrsti kartice na dan 31. prosinca 2020

Vrsta platne kartice	Broj platnih kartica	Udio
Debitna kartica	6.924.530	79%
Charge kartica	706.427	8%
Kartica s odgođenom naplatom	451.730	5%
Revolving kartica	397.270	5%
Kreditna kartica	185.901	2%
Ostalo/članska	114.398	1%
Ukupno	8.780.256	100%

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj platnih kartica na dan 31. prosinca 2020.
Izvor: HNB

Platna kartica najčešće je plastična kartica. Međutim, platna kartica može se nalaziti i na drugom fizičkom nositelju kao što su mobilni telefon, naljepnica (platna kartica pohranjena je ili pričvršćena (engl. *sticker*) u/na drugom fizičkom nositelju) i slično. Tako je od ukupnog broja svih platnih kartica na dan 31. prosinca 2020. evidentirano 123.859 kartica pričvršćenih na naljepnici, od čega 96.664 čine debitne.

Statusi platnih kartica

Izdana platna kartica može imati različite statuse: korištena, nekorištena i blokirana. Zbroj korištenih, nekorištenih i blokiranih platnih kartica čini

ukupan broj platnih kartica izdanih u RH prikazanih na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca.

Pojam korišteno podrazumijeva da je s platnom karticom unatrag jedne godine izvršena barem jedna kartična platna transakcija, a pojam nekorišteno podrazumijeva da s platnom karticom unatrag jedne godine nije izvršena nijedna kartična platna transakcija. Pod pojmom unatrag jedne godine podrazumijeva se godina dana od posljednjeg dana izvještajnog razdoblja (mjeseca), a ne kalendarska godina.

Blokirana platna kartica jest platna kartica u optjecaju kojoj je privremeno onemogućeno korištenje i izvršavanje kartičnih platnih transakcija.

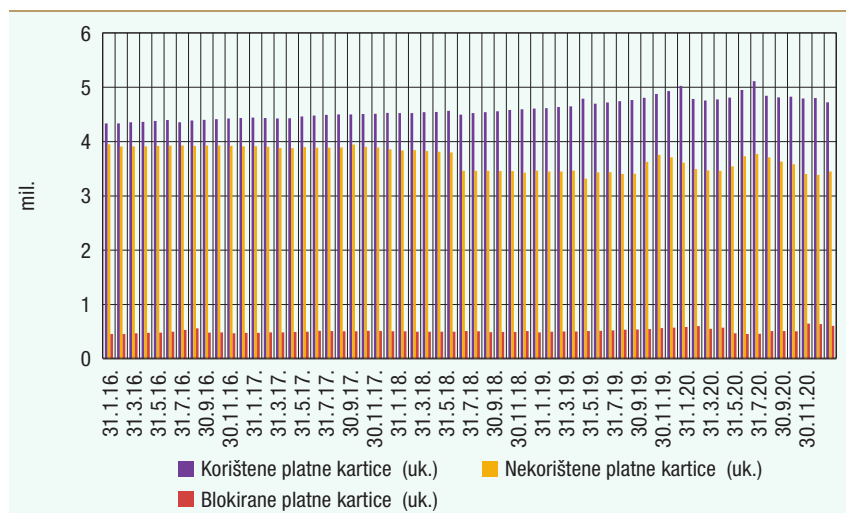
U 2020. prosječan mjesečni broj:

- korištenih platnih kartica iznosi 4,83 milijuna;
- nekorištenih platnih kartica iznosi 3,55 milijuna;
- blokiranih platnih kartica iznosi 0,55 milijuna.

Iz zaprimljenih je podataka o platnim karticama vidljivo kako se u ukupnom broju platnih kartica u 2020. prosječno mjesečno koristi 54%, odnosno od ukupnog se broja izdanih platnih kartica u RH svaka druga kartica ne koristi u posljednjih godinu dana (40%) ili je blokirana (6%).

Prikaz broja korištenih, nekorištenih i blokiranih platnih kartica na kraju pojedinog mjeseca u posljednje četiri godine prikazan je na Slici 5.

Slika 5. Broj korištenih, nekorištenih i blokiranih platnih kartica

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj korištenih, nekorištenih i blokiranih platnih kartica na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

Novoizdane i deaktivirane platne kartice

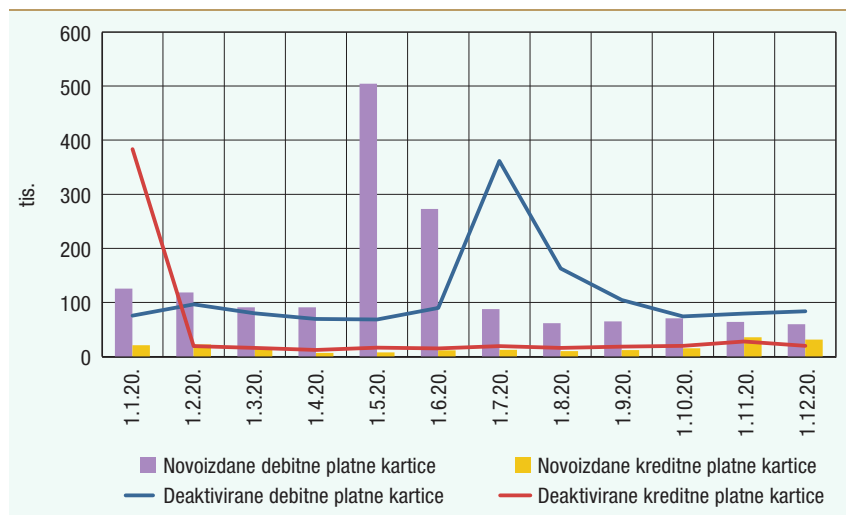
Pod pojmom novoizdana platna kartica podrazumijeva se platna kartica koja je prvi put izdana imatelju tijekom izvještajnog mjeseca. Podatak o platnim karticama sa statusom novoizdana odnosi se na novoizdane kartice tijekom cijeloga izvještajnog mjeseca, a ne na njihovo stanje na posljednji dan izvještajnog mjeseca.

U 2020. ukupno je novoizdano 1.814.368 platnih kartica, od kojih su 1.611.520 ili 89% debitnih kartica i 202.848 ili 11% kreditnih kartica (Slika 6.).

Pod pojmom deaktivirana platna kartica podrazumijeva se platna kartica kojoj je trajno onemogućeno korištenje i izvršavanje kartičnih platnih transakcija. Podatak o platnim karticama sa statusom deaktivirana odnosi se na deaktivirane kartice tijekom cijeloga izvještajnog mjeseca.

U 2020. ukupno je deaktivirano 1.929.679 platnih kartica, od kojih je 1.346.003 ili 70% debitnih kartica i 583.676 ili 30% kreditnih kartica (Slika 6.). Značajnije povećanje broja deaktiviranih platnih kartica u svibnju 2020. rezultat je poslovne odluke o zamjeni jednoga kartičnog branda drugim brandom.

Slika 6. Broj novoizdanih i deaktiviranih platnih kartica prema vrsti kartice

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj novoizdanih i deaktiviranih platnih kartica tijekom svakog izvještajnog mjeseca u 2020.

Izvor: HNB

3.1.1. Stupanj tehnološkog razvoja platnih kartica u RH

Uz primjenu različitih tehnologija izdavatelji platnih kartica u RH korisnicima izdaju kartice koje najčešće imaju EMV čip, magnetnu traku i beskontaktnu funkcionalnost.

EMV čip i magnetne platne kartice

Na tržištu RH trenutačno prevladavaju platne kartice koje posjeduju i EMV čip i magnetnu traku (u nastavku teksta: EMV platne kartice), a broj kartica koje posjeduju samo magnetnu traku u stalnom je opadanju.

Standard EMV nastao je 1993. godine kao rezultat zajedničkog rada svjetskih platnih institucija: Europaya, MasterCarda i Vise, po čemu je standard i dobio ime (početna slova udruženih institucija). Standard obuhvaća procesiranje kreditnih i debitnih kartica temeljenih na mikročipu (pametne kartice), odnosno definira skup pravila s ciljem uspostave sigurne i nesmetane komunikacije pametnih kartica i prihvatnih uređaja. Kartice temeljene na EMV standardu znatno su unapređenije u odnosu na kartice temeljene na magnetnoj traci, ponajprije zbog više razine sigurnosti i sprječavanja kartičnih prijevара.

Ukupan broj EMV platnih kartica:

- na dan 31. prosinca 2014. iznosio je 8.039.663, što čini 93% ukupnog broja svih platnih kartica;
- na dan 31. prosinca 2015. iznosio je 8.145.400, što čini 93% ukupnog broja svih platnih kartica;
- na dan 31. prosinca 2016. iznosio je 8.259.687, što čini 94% ukupnog broja svih platnih kartica;
- na dan 31. prosinca 2017. iznosio je 8.321.886, što čini 94% ukupnog broja svih platnih kartica;
- na dan 31. prosinca 2018. iznosio je 7.990.140, što čini 93% ukupnog broja svih platnih kartica;
- na dan 31. prosinca 2019. iznosio je 8.857.325, što čini 96% ukupnog broja svih platnih kartica;
- na dan 31. prosinca 2020. iznosio je 8.609.519, što čini 98% ukupnog broja svih platnih kartica.

Beskontaktne i kontaktne platne kartice

Ovisno o primijenjenoj tehnologiji iniciranja platnih transakcija, sve platne kartice mogu se podijeliti u dvije osnovne vrste: kontaktne i beskontaktne.

- Kontaktna platna kartica jest platna kartica koja omogućuje obavljanje kontaktnih kartičnih platnih transakcija i sadržava zapise temeljene na čipu i/ili magnetnoj traci. Kontaktne kartične platne transakcije iniciraju se provlačenjem ili umetanjem platne kartice kroz/u uređaj (npr. EFTPOS uređaj).
- Beskontaktna platna kartica jest platna kartica koja omogućuje obavljanje kontaktnih i beskontaktnih kartičnih platnih transakcija i sadržava zapise temeljene na čipu i/ili magnetnoj traci i zapise temeljene na beskontaktnoj tehnologiji. Beskontaktne kartične platne transakcije iniciraju se približavanjem platne kartice do prihvatnog uređaja (npr. EFTPOS uređaja) koji posjeduje čitače za beskontaktna plaćanja. Beskontaktne platne kartice u pravilu zadržavaju sve funkcionalnosti kontaktnih platnih kartica, uz dodatnu mogućnost iniciranja beskontaktnih kartičnih platnih transakcija.

Tablica 5. Broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica izdanih u RH na dan 31. prosinca 2020.

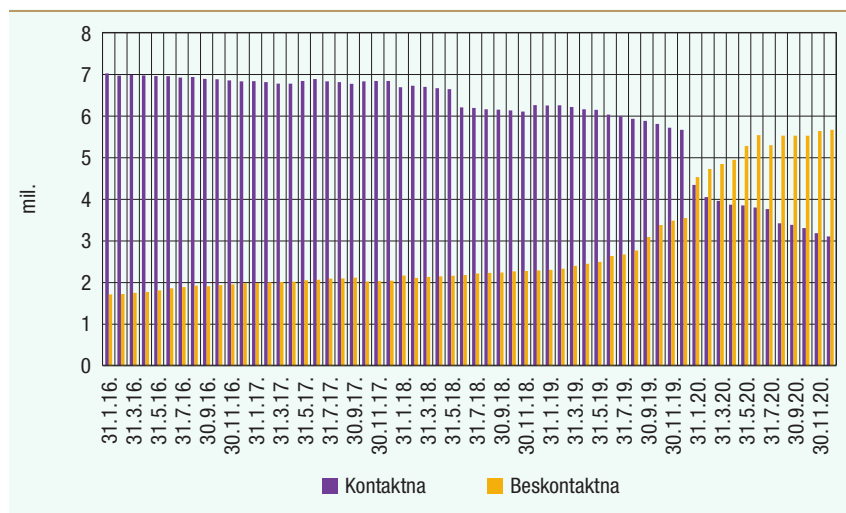
Vrsta platne kartice	Kontaktna	Beskontaktna	Ukupno
Debitna platna kartica	2.633.602	4.290.928	6.924.530
Kreditna platna kartica	476.058	1.379.668	1.855.726
Ukupno	3.109.660	5.670.596	8.780.256

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj platnih kartica na dan 31. prosinca 2020.
Izvor: HNB

Od ukupnog broja platnih kartica na dan 31. prosinca 2020. kontaktnih je 3.109.660 ili 35%, a beskontaktnih 5.670.596, tj. 65% (Tablica 5.). Ovaj podatak potvrđuje da se u 2020. godini u Republici Hrvatskoj nastavio snažan trend izdavanja beskontaktnih kartica te se njihov broj u 2020. u odnosu na 2019. povećao za 60% i konačno u siječnju 2020. prestigao ukupan broj kontaktnih kartica. Od ukupnog broja beskontaktnih platnih kartica njih 4.290.928 ili 76% čine debitne platne kartice (Slika 7.). Možemo pretpostaviti da će daljnji rast udjela beskontaktnih kartica ovisiti i o dinamici uobičajene zamjene starih kartica novima od strane izdavatelja.

Tijekom 2020. nastavlja se smanjenje udjela broja kontaktnih platnih kartica sa 61% (5.670.701) koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2019. na 35% (3.109.660) koliko ih je evidentirano na dan 31. prosinca 2020.

Slika 7. Broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica na posljednji dan svakog izvještajnog mjeseca.

Uključene su korištene, nekorištene i blokirane platne kartice.

Izvor: HNB

3.2. Imatelji platne kartice

U ovom poglavlju dan je pregled broja platnih kartica prema imatelju. Kako je već uvedeno pojašnjeno, jednom imatelju platne kartice može biti izdano više platnih kartica kod istog izdavatelja. Također, jedan imatelj platne kartice može imati platne kartice izdane od više izdavatelja. U ovom pregledu obuhvaćene su platne kartice izdane od izdavatelja u RH.

Imatelj platne kartice može biti potrošač i poslovni subjekt (nepotrošač).

Potrošač

Na dan 31. prosinca 2020. evidentirano je ukupno 3.446.679 imatelja platnih kartica potrošača, odnosno od ukupno 4.047,2 mil⁵ stanovnika RH njih 85% imalo je barem jednu platnu karticu.

Od ukupnog broja imatelja platnih kartica potrošača 67% njih ima platne kartice izdane samo od jednog izdavatelja, 25% njih ima platne kartice izdane od dva izdavatelja, a 6% potrošača ima platne kartice izdane od tri ili više izdavatelja (Tablica 6.).

Na dan 31. prosinca 2020. ukupan broj imatelja platnih kartica potrošača koji imaju debitnu karticu iznosio je 3.426.393, odnosno 85% stanovništva RH ima barem jednu debitnu karticu. Nadalje, broj imatelja koji imaju samo debitnu karticu na dan 31. prosinca 2020. iznosio je 2.274.597, odnosno 56% stanovništva RH ima samo debitnu karticu,

5 Državni zavod za statistiku, "Procjene stanovništva."; 19. veljače 2021.

Tablica 6. Broj imatelja platnih kartica u RH (potrošača)

Broj PPU izdavatelja	Broj imatelja	Ukupno debitne kartice	Ukupno kreditne kartice	Ukupno platne kartice	
Jedan	2.308.782	3.627.272	424.894	426.138	4.053.410
Dva	860.917	2.020.030	1.071.665	797.596	2.817.626
Tri	222.859	704.316	520.229	373.962	1.078.278
Četiri	45.007	179.644	161.497	113.573	293.217
Pet i više	9.114	47.213	45.726	32.233	79.446
Ukupno	3.446.679	6.578.475	2.224.011	1.743.502	8.321.977

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj na dan 31. prosinca 2020.

Izvor: HNB

tj. ne posjeduje kreditnu karticu. Ukupan broj imatelja platnih kartica potrošača koji imaju kreditnu platnu karticu jest 1.151.796 ili 28% stanovništva RH.

Na dan 31. prosinca 2020. od ukupnog broja imatelja platnih kartica potrošača njih 34,24% ima samo jednu platnu karticu, 29,29% dvije, a 17,26% tri platne kartice.

Poslovni subjekti (nepotrošači)

Na dan 31. prosinca 2020. evidentirano je ukupno 240.264 imatelja platnih kartica poslovnih subjekata (nepotrošača).

U Tablici 7. dan je prikaz broja imatelja platnih kartica poslovnih subjekata (nepotrošača) prema broju izdavatelja. Vidljivo je da najveći broj imatelja platnih kartica poslovnih subjekata (nepotrošača), njih 84%, ima platne kartice izdane od jednog izdavatelja (Tablica 7.).

Od ukupnog broja imatelja platnih kartica nepotrošača njih 62% ima samo jednu platnu karticu, a njih 22% dvije platne kartice.

Tablica 7. Broj imatelja platnih kartica u RH poslovnih subjekata (nepotrošača)

Broj PPU izdavatelja	Broj imatelja	Ukupno debitne kartice	Ukupno kreditne kartice	Ukupno platne kartice
Jedan	200.646	246.683	40.893	287.576
Dva	31.422	57.439	51.771	109.210
Tri	6.360	19.717	20.113	39.830
Četiri	1.483	7.233	7.206	14.439
Pet i više	353	4.635	2.589	7.224
Ukupno	240.264	335.707	122.572	458.279

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj na dan 31. prosinca 2020.

Izvor: HNB

4. Kartične platne transakcije

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o ukupnom broju i vrijednosti nacionalnih i međunarodnih platnih transakcija učinjenih platnim karticama izdanima od pružatelja platnih usluga izdavatelja u RH.

Pružatelji platnih usluga izdavatelji (u nastavku teksta: izdavatelji) u RH jesu:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac⁶ koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica.

Kartična platna transakcija usluga je koja se temelji na prihvatnoj kartičnoj infrastrukturi i pravilima poslovanja kartične platne sheme za izvršavanje platne transakcije debitnom ili kreditnom karticom.

Kartične platne transakcije mogu biti:

- **nacionalna kartična platna transakcija** – kartična platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj pružatelj platnih usluga (izdavatelj) i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja (prihvatitelj) ili samo jedan pružatelj platnih usluga (izdavatelj koji je ujedno i prihvatitelj) koji se nalaze u RH.

Uključuju se ukupan broj i vrijednost kartičnih platnih transakcija izvršenih u RH od strane potrošača i poslovnih subjekata (nepotrošača) s platnim karticama izdavatelja.

- **međunarodna kartična platna transakcija** – kartična platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih se jedan pružatelj platnih usluga (izdavatelj) nalazi u RH, a drugi pružatelj platnih usluga (prihvatitelj) u trećoj državi ili drugoj državi članici.

Uključuju se ukupan broj i vrijednost platnih transakcija izvršenih izvan RH (u drugim državama članicama ili trećim državama) od strane potrošača i poslovnih subjekata (nepotrošača) s platnim karticama izdavatelja.

Razvojem tržišta platnih kartica razvijale su se i kartične platne transakcije koje više nisu samo transakcije kupnje robe i usluga preko

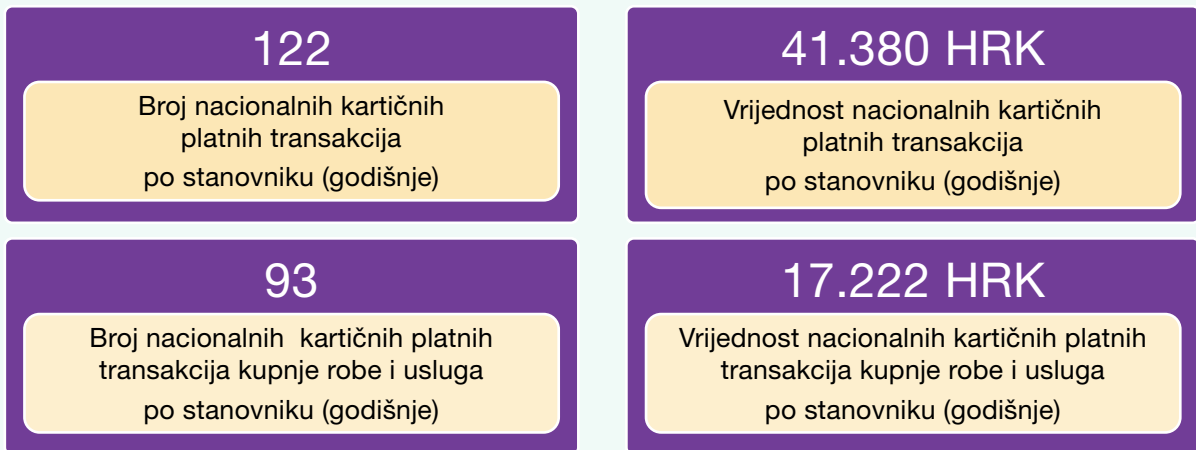
⁶ Ne uključuju se podaci dostavljeni od institucija za elektronički novac koje ujedno obavljaju djelatnost telekomunikacijskih usluga.

EFTPOS uređaja i transakcije podizanja i polaganja gotovog novca na bankomatima, već obuhvaćaju i transakcije kupnje robe i usluga internetom, transakcije ugovornih terećenja preko platne kartice i podizanja gotovog novca preko EFTPOS uređaja i ostalim kanalima i načinima.

Poglavlje je podijeljeno u tri dijela:

- u prvom dijelu prikazani su ukupan broj i vrijednost nacionalnih i međunarodnih kartičnih platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdavatelja (Potpoglavlje 4.1.);
- u drugom dijelu prikazani su ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdavatelja (Potpoglavlje 4.1.1.);

Okvir 3. Nacionalne kartične platne transakcije po stanovniku u 2020.

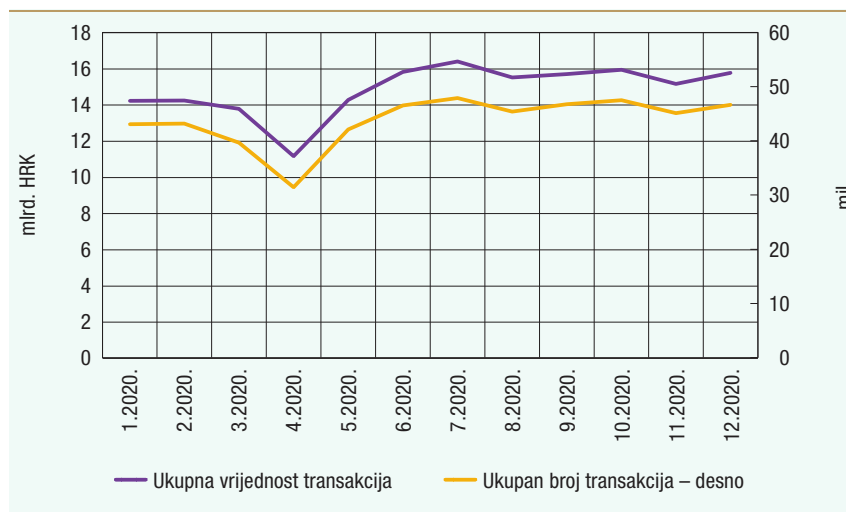
Izvor: HNB

- u trećem dijelu prikazani su ukupan broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdavatelja (Potpoglavlje 4.1.2.).

4.1. Ukupne kartične platne transakcije

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o nacionalnim i međunarodnim kartičnim platnim transakcijama izvršenima platnim karticama izdavatelja.

Slika 8. Broj i vrijednost nacionalnih i međunarodnih kartičnih platnih transakcija

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih i međunarodnih kartičnih platnih transakcija u 2020.

Izvor: HNB

U 2020. ukupno 21 kreditna institucija i 2 institucije za elektronički novac u RH izdaju platne kartice, a njihovi su korisnici ukupno izvršili 526,15 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 178.154,15 milijuna kuna (Slika 8.). Broj ukupnih kartičnih platnih transakcija u 2020. godini u odnosu na 2019. povećao se za 1,2%, a njihova vrijednost za 0,9%.

Prosječan mjesečni broj platnih transakcija karticama izdanim u RH iznosio je 43,85 milijuna, a prosječna mjesečna vrijednost transakcija tim karticama 14.846,17 milijuna kuna.

Po jednoj korištenoj platnoj kartici izdanoj u RH prosječno je mjesečno izvršeno 9,08 kartičnih platnih transakcija u ukupnoj vrijednosti od 3.072,96 kuna.

4.1.1. Nacionalne kartične platne transakcije

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o nacionalnim kartičnim platnim transakcijama izvršenima platnim karticama izdavatelja.

U nacionalne kartične platne transakcije uključuju se:

- platne transakcije kupnje robe i usluga platnom karticom;
- platne transakcije podizanja gotovog novca platnom karticom;
- platne transakcije polaganja gotovog novca platnom karticom;
- trajni nalozi i izravna terećenja naplaćeni preko platne kartice i

Tablica 8. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija po vrsti platne kartice

u kunama

Vrsta platne kartice	Kupnja robe i usluga	Podizanje gotovog novca	Polaganje gotovog novca	Ugovorno terećenje	Ukupno
Broj transakcija					
Debitna platna kartica	296.901.840	87.929.896	5.625.586		390.457.322
Kreditna platna kartica	81.195.386	3.611.664	5.620	17.258.272	102.070.942
Ukupno	378.097.226	91.541.560	5.631.206	17.258.272	492.528.264
Vrijednost transakcija					
Debitna platna kartica	49.326.416.604	78.710.675.355	14.741.181.253		142.778.273.212
Kreditna platna kartica	20.373.471.453	3.497.486.971	6.020.943	816.420.406	24.693.399.773
Ukupno	69.699.888.057	82.208.162.326	14.747.202.196	816.420.406	167.471.672.985
Prosječna vrijednost transakcije					
Debitna platna kartica	166	895	2.620		366
Kreditna platna kartica	251	968	1.071	47	242
Ukupno	184	898	2.619	47	340

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2020.

Izvor: HNB

- naknade, članarine, kamate i slično naplaćeni od izdavatelja preko platne kartice.

U 2020. ukupno je izvršeno 492,52 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 167.471,67 milijuna kuna. Ukupan broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2020. godini u odnosu na 2019. povećao se za 1,86%, a ukupna vrijednost za 1,74%.

Od ukupnog broja izvršenih nacionalnih kartičnih platnih transakcija debitnim karticama izvršeno je 390,45 milijuna transakcija ili 79% s ukupnom vrijednosti od 142.778,27 milijuna kuna ili 85% (Tablica 8.). Ukupan broj nacionalnih platnih transakcija debitnim karticama u 2020. godini povećao se za 4,9% u odnosu na 2019. godinu, a vrijednost transakcija za 4%.

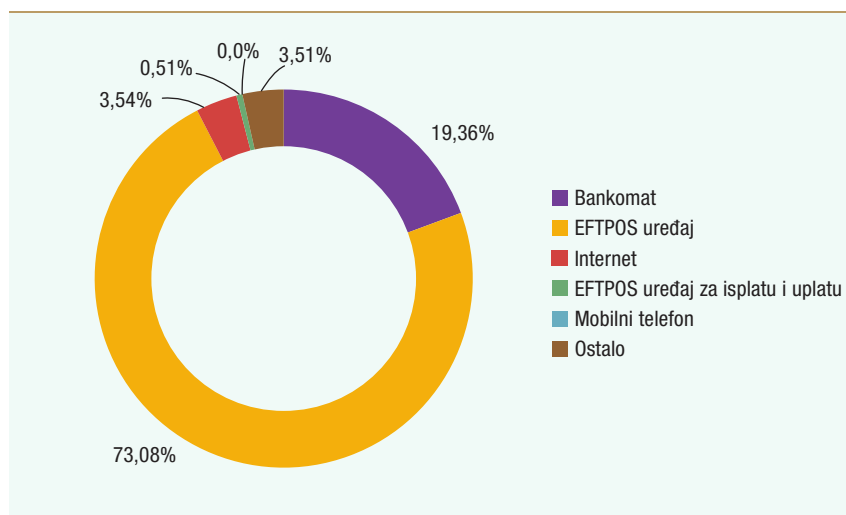
Od ukupnog broja izvršenih nacionalnih kartičnih platnih transakcija kreditnim karticama izvršeno je 102,07 milijuna transakcija ili 21% s ukupnom vrijednosti od 24.693,39 milijuna kuna ili 15% (Tablica 8.). Ukupan broj nacionalnih platnih transakcija kreditnim karticama u 2020. smanjio se za 8,3% u odnosu na 2019. godinu, a vrijednost transakcija za 9,7%.

Nacionalne kartične platne transakcije prema prihvatnim uređajima

Od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2020. razvrstano prema prihvatnim uređajima izvršeno je ukupno:

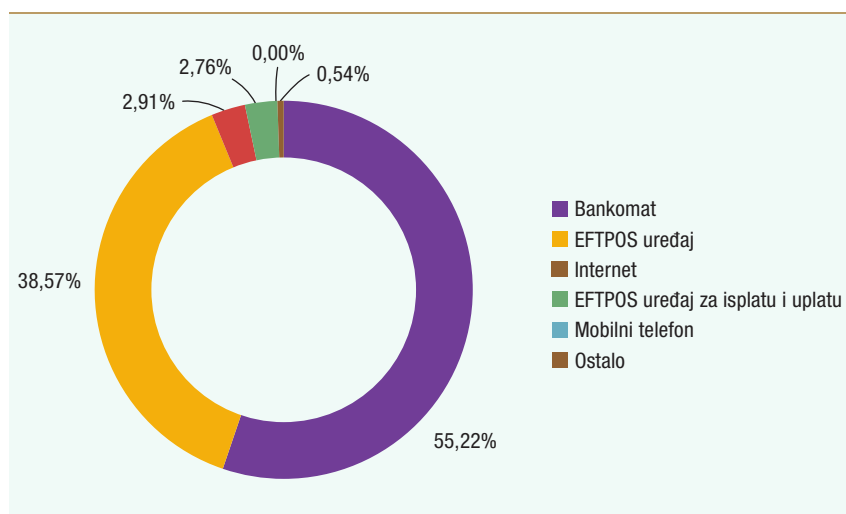
- **preko bankomata:** 95,33 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 92.486,1 milijun kuna;
- **preko EFTPOS uređaja:** 359,93 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 64.586,98 milijuna kuna;
- **internetom:** 17,42 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 4.874,49 milijuna kuna;
- **preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu:** 2,50 milijuna kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 4.621,83 milijuna kuna;
- **mobilnim telefonom:** 0,01 milijun kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 1,45 milijuna kuna i
- **ostalo:** obuhvaća 17,33 milijuna transakcija izravnog terećenja, naknada i kamata s ukupnom vrijednosti od 900,81 milijun kuna.

Slika 9. Broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija prema prihvatnim uređajima

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2020.
Izvor: HNB

Slika 10. Vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija prema prihvatnim uređajima

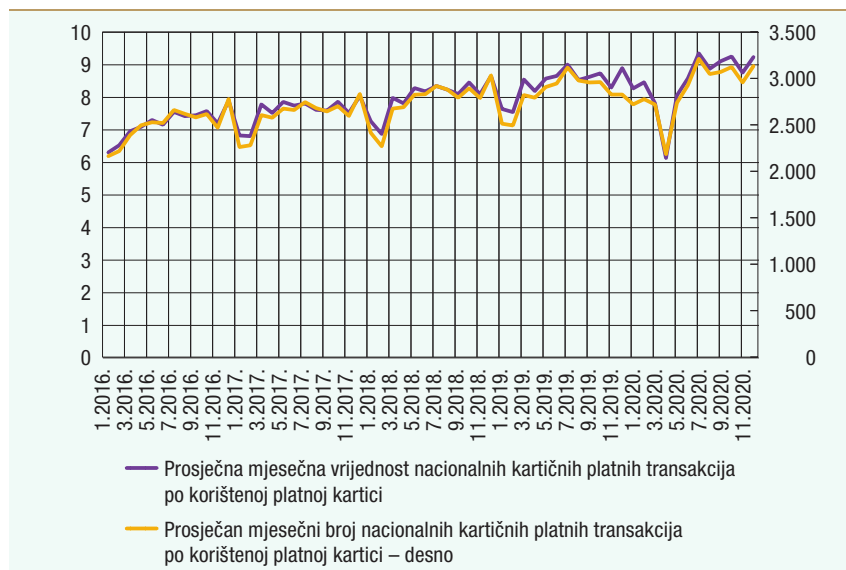

Napomena: Podaci se odnose na ukupnu vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija u 2020.
Izvor: HNB

Iz prikazanih podataka vidljivo je da je od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija 73,08% izvršeno preko EFTPOS uređaja, a 19,36% preko bankomata (Slika 9.). Vrijednost transakcija prikazuje obratni omjer udjela pa je tako od ukupne vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija 55,22% izvršeno preko bankomata, a 38,57% preko EFTPOS uređaja (Slika 10.). Podaci također upućuju na

Slika 11. Prosječan mjesečni broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija po korištenoj platnoj kartici

u kunama

Napomena: Podaci se odnose na prosječan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija tijekom svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

to da se u 2020. vrijednost kartičnih transakcija na internetu povećala za nešto više od 13%.

Po jednoj korištenoj platnoj kartici u RH prosječno je mjesečno izvršeno 8,5 nacionalnih kartičnih platnih transakcija u ukupnoj vrijednosti od 2.888,44 kune (Slika 11.).

Kupnja robe i usluga

Pojam kupnja robe i usluga podrazumijeva sve kartične platne transakcije za kupnju robe i usluga izvršene platnom karticom izdavatelja preko EFTPOS uređaja, interneta, mobilnog telefona i bankomata.

U 2020. ukupno je izvršeno 378,09 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 69.699,88 milijuna kuna. Od toga je debitnim karticama izvršeno 296,90 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija ili 79% s ukupnom vrijednosti od 49.326,42 milijuna kuna ili 71%. Ostatak od 81,19 milijuna (21%)

nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 20.373,47 milijuna kuna (29%) izvršen je kreditnim karticama.

Ukupan broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga u 2020. godini povećao se za 8% u odnosu na 2019. godinu, a ukupna vrijednost za 5,6%.

U 2020. prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga iznosila je 184 kune. Prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga debitnom platnom karticom iznosila je 166 kuna, a kreditnom platnom karticom 251 kunu (Tablica 8.).

Od navedenih 378,09 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija platnim karticama potrošača ukupno je izvršeno 362,40 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 63.017,01 milijun kuna. Dakle, platnim karticama potrošača izvršeno je 96% broja i 90% vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga.

Prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga platnim karticama potrošača iznosila je 174 kune, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) 425 kuna.

Kartične platne transakcije kupnje robe i usluga mogu se podijeliti prema korištenoj funkciji platne kartice. Pri iniciranju kartične platne transakcije preko prihvatnog uređaja funkciju odabire imatelj platne kartice. Razlikujemo sljedeće funkcije:

- **debitnu funkciju** – za izvršenje kartične platne transakcije u trenutku njezina iniciranja osigurano je pokriće na računu za plaćanje te se kartična platna transakcija odmah i izravno naplaćuje s tog računa za plaćanje imatelja platne kartice;
- **charge funkciju** – iznos ukupnih troškova nastalih korištenjem ove funkcije, u određenom razdoblju, podmiruje se u cijelosti najčešće kreditnim transferom;
- **funkciju odgođene naplate** – iznos ukupnih troškova nastalih korištenjem ove funkcije, u određenom razdoblju, podmiruje se u cijelosti najčešće izravnim terećenjem računa za plaćanje imatelja platne kartice;
- **kreditnu funkciju** – svaka kartična platna transakcija inicirana korištenjem kreditne funkcije, u trenutku njezina zadavanja, automatski se dijeli na ugovoreni broj otplatnih rata, odnosno prema ugovorenom modelu;
- **revolving funkciju** – iznos ukupnih troškova nastalih korištenjem ove funkcije, u određenom razdoblju, podmiruje se u postotku od ukupnog iznosa i

Tablica 9. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga po funkciji u kunama

Funkcija	Broj transakcija kupnje robe i usluga	Vrijednost transakcija kupnje robe i usluga	Prosječna vrijednost transakcije kupnje robe i usluga
Debitna funkcija	293.498.454	46.972.937.358	160
Charge funkcija	47.478.075	10.210.163.608	215
Funkcija obročne otplate	6.195.807	6.719.049.653	1.084
Funkcija odgođene naplate	19.582.738	3.667.213.998	187
Revolving funkcija	9.828.171	1.655.092.306	168
Kreditna funkcija	1.513.981	475.431.134	314
Ukupno	378.097.226	69.699.888.057	184

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga u 2020.

Izvor: HNB

- **funkciju obročnog plaćanja** – iznos transakcija nastalih korištenjem ove funkcije, u određenom razdoblju, dijeli se na broj otplatnih rata prema izboru imatelja platne kartice, a unutar modela ugovorenog na prodajnom mjestu.

Od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga debitnom funkcijom izvršeno je 78% transakcija. Vrijednost transakcija koje su izvršene debitnom funkcijom čini 67% ukupne vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga. Pregled broja i vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga po funkciji prikazan je u Tablici 9.

Najveća prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga u iznosu od 1.084 kune evidentirana je za kartične platne transakcije korištenjem funkcije obročne otplate (Tablica 9.).

Podizanje gotovog novca

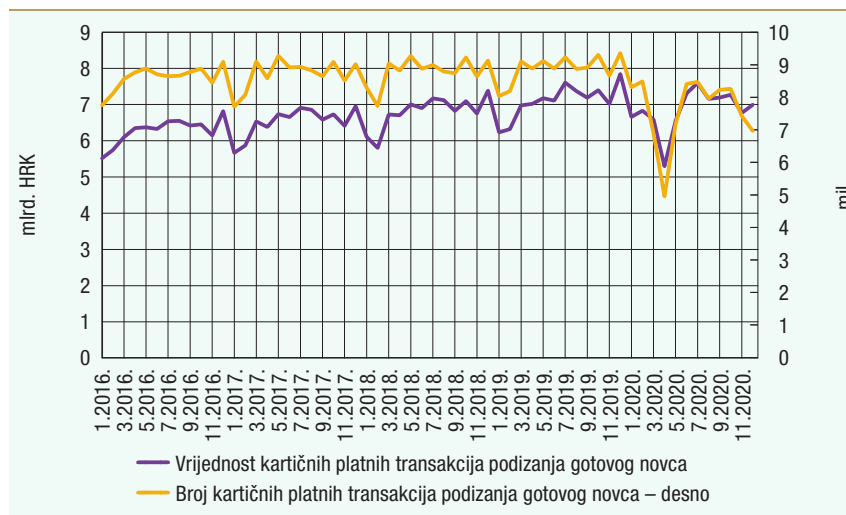
Pod pojmom podizanje gotovog novca obuhvaćaju se platne transakcije podizanja novčanih sredstava koje je inicirao platitelj platnom karticom izdavatelja preko bankomata, EFTPOS uređaja, EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu i ostalim kanalima.

U 2020. ukupno je izvršeno 91,54 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 82.208,16 milijuna kuna. Debitnim karticama izvršeno je 87,93 milijuna (96%) nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 78.710,67 milijuna kuna (96%; Tablica 8.). Kreditnim karticama izvršeno je 3,6 milijuna (4%) nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 3.497,48 milijuna kuna (4%; Tablica 8.).

Ukupan broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca u 2020. godini u odnosu na 2019. smanjio se za 14%, a vrijednost za 3,6%. Navedeno potvrđuje i pretpostavku da su imatelji kartica zbog pandemije bolesti COVID-19 u 2020. nešto rjeđe odlazili koristiti se bankomatom u odnosu na 2019. Međutim, kada su i podizali gotovinu, iznosi su u prosjeku bili nešto veći od iznosa u 2019. Kretanje broja i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca po mjesecima prikazuje Slika 12.

Od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca platnim karticama potrošača izvršeno je 88,57 milijuna ili 97%, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) izvršeno je 2,96 milijuna ili 3%.

Slika 12. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija tijekom svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

Od ukupne vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca platnim karticama potrošača izvršeno je 76.501,22 milijuna kuna ili 93%, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) izvršeno je 5.706,94 milijuna kuna ili 7%.

U 2020. prosječna vrijednost nacionalne kartične transakcije podizanja gotovog novca iznosila je 898 kuna (debitnom platnom karticom iznosila je 895 kuna, a kreditnom platnom karticom 968 kuna).

Prosječna vrijednost nacionalne kartične transakcije podizanja gotovog novca platnim karticama potrošača iznosila je 863 kune, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) 1.921 kunu.

Od ukupnog broja nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca debitnom funkcijom izvršeno je 96% transakcija.

Tablica 10. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca po funkciji u kunama

Funkcija	Broj transakcija podizanja gotovog novca	Vrijednost transakcija podizanja gotovog novca	Prosječna vrijednost transakcije podizanja gotovog novca
Debitna funkcija	87.699.813	78.499.102.581	895
Charge funkcija	1.087.883	1.197.963.849	1.101
Funkcija obročne otplate	233.120	213.414.447	915
Funkcija odgođene naplate	1.095.675	1.279.952.353	1.168
Revolving funkcija	1.038.723	592.858.873	571
Kreditna funkcija	386.346	424.870.223	1.100
Ukupno	91.541.560	82.208.162.326	898

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca u 2020.
Izvor: HNB

Vrijednost transakcija koje su izvršene debitnom funkcijom čini 95% ukupne vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca. Pregled broja i vrijednosti nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca po funkciji prikazan je u Tablici 10.

Najveća prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije podizanja gotovog novca u iznosu od 1.101 kunu evidentirana je za kartične platne transakcije korištenjem charge funkcije (Tablica 10.).

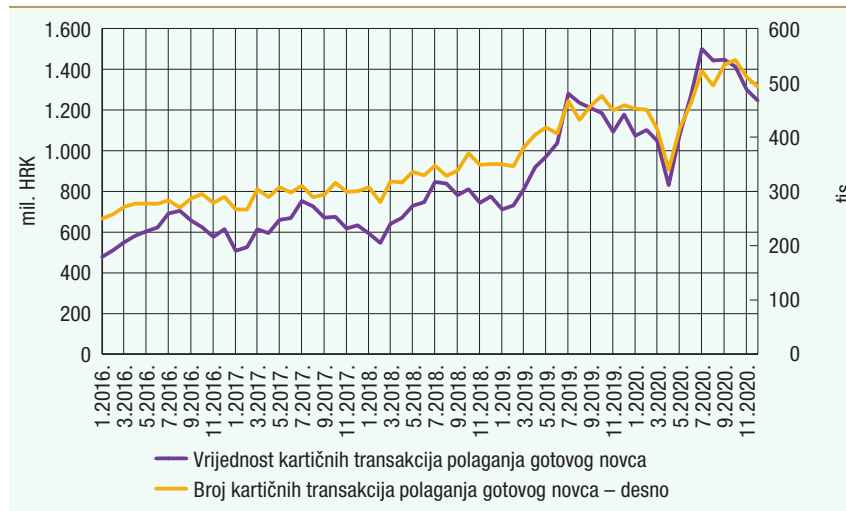
Polaganje gotovog novca

Pod pojmom polaganje gotovog novca obuhvaćaju se platne transakcije polaganja novčanih sredstava na račun za plaćanje platnom karticom izdavatelja preko bankomata, EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu i ostalim načinima (kanalima), a ne uključuju se platne transakcije polaganja novčanih sredstava u dnevno-noćni trezor.

U 2020. ukupno je izvršeno 5,63 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca s ukupnom vrijednosti 14.747,20 milijuna kuna. Debitnim karticama izvršeno je, i u broju i u vrijednosti, više od 99,9% svih nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca.

Od ukupno 5,63 milijuna nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca platnim karticama potrošača izvršeno je 4,21 milijun ili 75% transakcija s ukupnom vrijednosti od 8.025,59 milijuna kuna ili 54%, dok je platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) izvršeno 1,42 milijuna ili 25% transakcija s ukupnom vrijednosti od 6.721,61 milijun kuna ili 46%.

Slika 13. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija tijekom svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

Ukupan broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu povećao se za 11,58%, dok se vrijednost povećala za 19,3%. Navedeni podaci upućuju na to da su se imatelji platnih kartica zbog kraćega radnog vremena poslovnica zbog pandemije češće koristili bankomatom kao kanalom za polaganje gotovog novca na svoj račun za plaćanje u 2020. u odnosu na 2019. (Slika 13.).

U 2020. prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije polaganja gotovog novca iznosila je 2.619 kuna. Prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije polaganja gotovog novca debitnom platnom karticom iznosila je 2.620 kuna, a kreditnom platnom karticom 1.071 kunu.

Prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije polaganja gotovog novca platnim karticama potrošača iznosila je 1.908 kuna, a platnim karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) 4.715 kuna.

Ugovorno terećenje

Pod pojmom ugovorno terećenje uključuju se platne transakcije za koje je unaprijed ugovorena naplata preko platne kartice, inicirane od ili preko primatelja plaćanja, a mogu imati elemente trajnog naloga ili izravnog terećenja, uključujući obveze imatelja platne kartice prema izdavatelju kao što su naknade, kamate, članarine i slično. Ugovorno terećenje može biti ugovoreno za sve vrste platnih kartica osim debitnih kartica.

U 2020. ukupno je izvršeno 17,26 milijuna transakcija ugovornog terećenja s ukupnom vrijednosti od 816,42 milijuna kuna. Najveći

broj transakcija, i to njih 15,55 milijuna (90%) s ukupnom vrijednosti od 575,14 milijuna kuna (70%) jesu transakcije naknada, članarina, kamata i slično koje su imatelji platne kartice platili preko platne kartice izdavateljima. Ostatak od 1,7 milijuna transakcija (10%) jesu platne transakcije izravnih terećenja izvršenih preko platne kartice s ukupnom vrijednosti od 241,23 milijuna kuna (30%).

U 2020. prosječna vrijednost transakcije ugovornog terećenja iznosila je 47 kuna. Prosječna vrijednost transakcije kamata, naknada članarina i slično koje su imatelji platne kartice platili preko platne kartice iznosila je 36 kuna, dok je prosječna vrijednost transakcije izravnih terećenja izvršenih preko platne kartice iznosila 141 kunu.

Neovlašteno korištenje

Pod pojmom neovlašteno korištenje uključuju se sve kartične platne transakcije kod kojih je utvrđeno neovlašteno korištenje platne kartice ili prijevara.

U 2020. utvrđene su ukupno 54.624 nacionalne kartične platne transakcije neovlaštenoga korištenja s ukupnom vrijednosti od 19.295.020 kuna. U 2020. godini prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije utvrđenoga neovlaštenoga korištenja iznosila je 353 kune.

Od ukupnih nacionalnih kartičnih platnih transakcija neovlaštenoga korištenja kod platnih kartica potrošača utvrđeno je 49.869 transakcija (91%) s ukupnom vrijednosti od 17.114.251 kunu ili 88,7%, dok je kod platnih kartica poslovnih subjekata (nepotrošača) utvrđeno 4.755 ili 8% transakcija s ukupnom vrijednosti od 2.180.769 kuna ili 11,3%.

4.1.2. Međunarodne kartične platne transakcije

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o međunarodnim kartičnim platnim transakcijama izvršenima platnim karticama izdavatelja.

U međunarodne kartične platne transakcije uključuju se:

- platne transakcije kupnje robe i usluga platnom karticom izdavatelja izvršene izvan RH (u drugim državama članicama ili trećim državama) i
- platne transakcije podizanja gotovog novca platnom karticom izdavatelja izvršene izvan RH (u drugim državama članicama ili trećim državama).

Podaci o međunarodnim kartičnim platnim transakcijama prikazani su u kunama, odnosno originalna valuta kartične platne transakcije

preračunata je u kune po tečaju HNB-a na posljednji dan izvještajnog razdoblja, tj. mjeseca za koji se podaci prikazuju.

U 2020. ukupno je izvršeno 33,6 milijuna međunarodnih kartičnih platnih transakcija s ukupnom vrijednosti od 10.682,48 milijuna kuna. Prosječna vrijednost međunarodne kartične platne transakcije iznosila je 317 kuna.

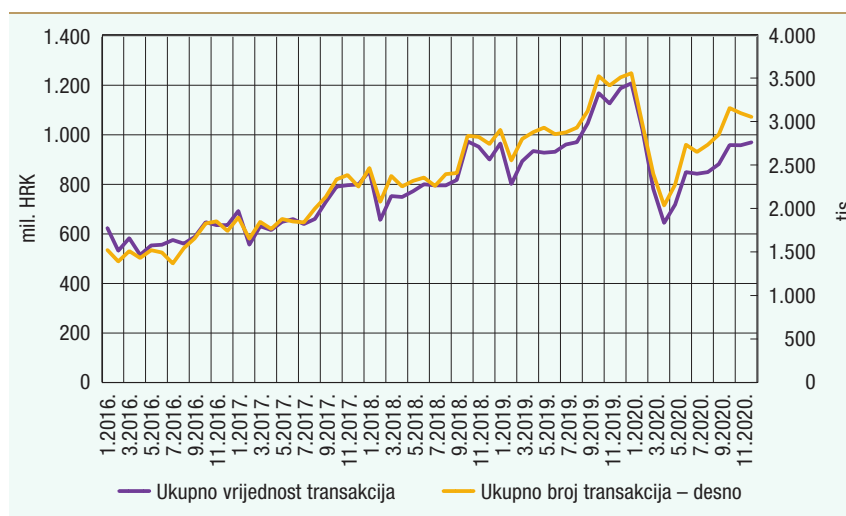
Prosječan mjesečni broj međunarodnih kartičnih platnih transakcija iznosio je 2,8 milijuna, a prosječna mjesečna vrijednost transakcija 890,2 milijuna kuna. Ukupan broj međunarodnih kartičnih platnih transakcija u 2020. godini također pokazuje utjecaj pandemije bolesti COVID19. Njihov se broj smanjio za 7,6% u odnosu na 2019. godinu, dok se ukupna vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija u istom razdoblju smanjila za 10,33% (Slika 14.).

Od ukupnog broja i vrijednosti međunarodnih kartičnih platnih transakcija, karticama potrošača izvršeno je 95% broja i 87% vrijednosti međunarodnih kartičnih platnih transakcija, dok je karticama poslovnih subjekata (nepotrošača) izvršeno 5% broja i 13% vrijednosti međunarodnih kartičnih platnih transakcija.

Međunarodne kartične platne transakcije izvršene su u 132 valute i 210 država.

Iz zaprimljenih podataka o međunarodnim kartičnim platnim transakcijama razvrstanih prema državama vidljivo je kako je u dvanaest najzastupljenijih država (Nizozemska, Austrija, Srbija, Španjolska, Bosna i Hercegovina, Slovenija, Njemačka, Italija, SAD, Velika Britanija, Luksemburg i Irska) ukupna vrijednost kartičnih platnih transakcija

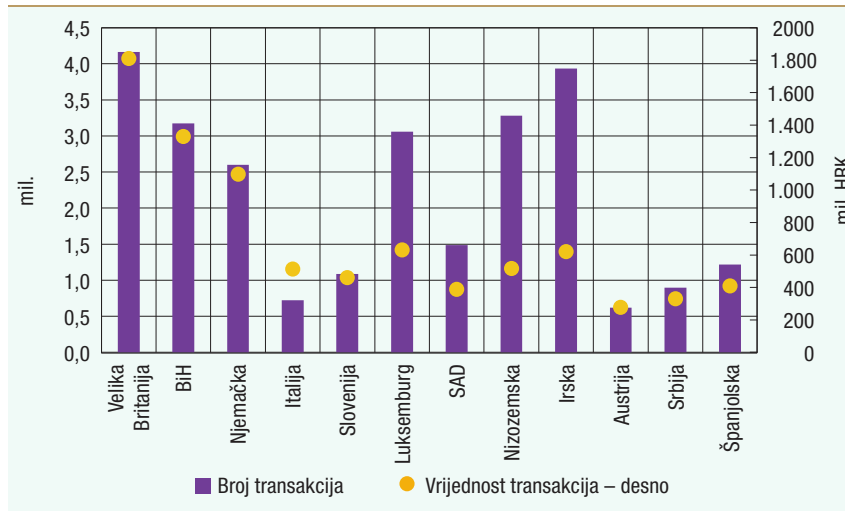
Slika 14. Broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija u kunama

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija tijekom svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

Slika 15. Broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija – najzastupljenije države

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija u 2019.

Vrijednost transakcija preračunata u kune na zadnji dan svakog izvještajnog razdoblja.

Izvor: HNB

iznosila 8.382,93 milijuna kuna, što čini 77% ukupne vrijednosti svih međunarodnih kartičnih platnih transakcija (Slika 15.).

Na Slici 15. prikazane su države u kojima su imatelji platne kartice izdane u RH ukupnu vrijednost kartičnih platnih transakcija ostvarili iznosom koji prelazi 400 milijuna kuna.

5. Prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci pružatelja platnih usluga prihvatitelja o broju i vrijednosti transakcija prihvata izvršenih platnom karticom preko prihvatnog uređaja.

Pružatelji platnih usluga prihvatitelji (u nastavku teksta: prihvatitelji) jesu:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad u sklopu kojeg je i odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim karticama;
2. institucije za elektronički novac⁷ koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim karticama i
3. institucije za platni promet koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim karticama.

Prihvatitelj može prihvatiti platnu transakciju izvršenu platnom karticom izdanom od:

- pružatelja platnih usluga izdavatelja koji je odobrenje za rad ili odobrenje za obavljanje usluge izdavanja platnih kartica dobio od HNB-a (u nastavku teksta: hrvatski izdavatelj) ili
- pružatelja platnih usluga izdavatelja koji je odobrenje za rad ili odobrenje za obavljanje usluge izdavanja platnih kartica dobio od nadležnog tijela drugih država članica EU-a ili trećih država (u nastavku teksta: inozemni izdavatelj).

Prihvat platnih kartica hrvatskih izdavatelja dijeli se na prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama koje je izdao sam prihvatitelj i na prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama ostalih hrvatskih izdavatelja.

Poglavlje je podijeljeno u četiri dijela:

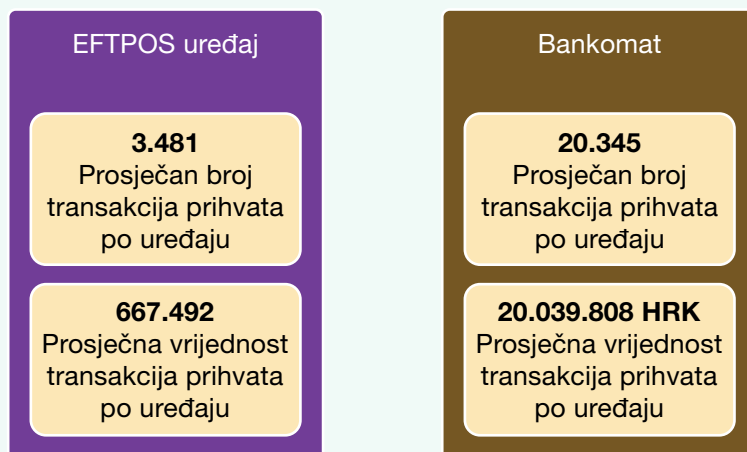
- u prvom dijelu prikazuju se ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih i inozemnih izdavatelja (Potpoglavlje 5.1.);
- u drugom dijelu prikazuju se ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama koje je izdao

⁷ Ne uključuju se podaci dostavljeni od institucija za elektronički novac koje ujedno obavljaju djelatnost telekomunikacijskih usluga.

sam prihvatitelj (vlastite kartice) i koje su izdali drugi hrvatski izdavatelji (kartice ostalih hrvatskih izdavatelja) (Potpoglavlje 5.1.1.);

- u trećem dijelu prikazuju se ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija kartica izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja (Potpoglavlje 5.1.2.);
- u četvrtom dijelu daje se usporedba korištenja platnih kartica i gotovog novca u RH (Potpoglavlje 5.2.).

Okvir 4. Transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama prema prihvatnim uređajima u 2020.

Izvor: HNB

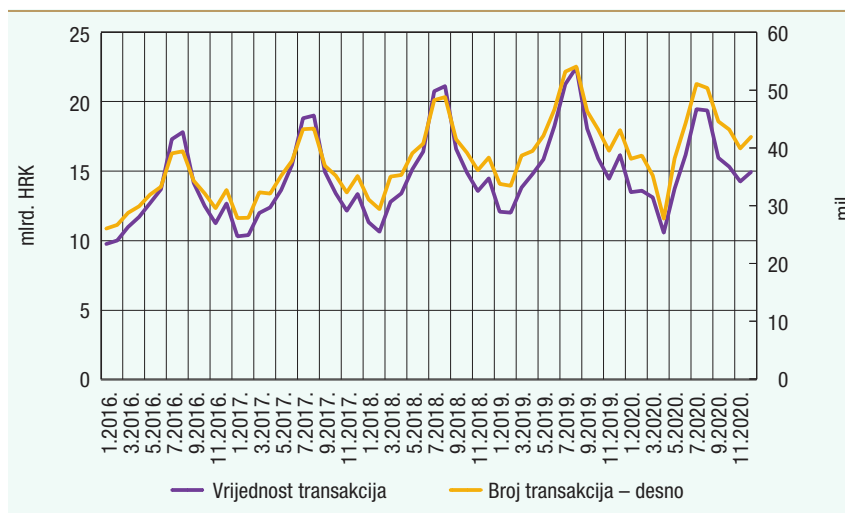
5.1. Ukupan prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o ukupnom broju i vrijednosti transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama (u nastavku teksta: transakcija prihvata) hrvatskih i inozemnih izdavatelja.

U 2020. ukupno je izvršeno 493,07 milijuna transakcija prihvata s ukupnom vrijednosti od 179.904,39 milijuna kuna (Slika 16.). Ukupan broj transakcija prihvata u 2020. u odnosu na 2019. godinu smanjio se za 3,9%, a vrijednost za 7,7%.

Podaci prikazani na Slici 16. upućuju na trend rasta ukupnog broja i vrijednosti mjesečnih transakcija prihvata platnih kartica za kupnju robe i usluga u razdoblju od svibnja do rujna. Nakon rujna i ljetne turističke sezone obično je slijedio pad broja i vrijednosti mjesečnih transakcija na razine od početka godine. Navedeno se može pripisati utjecaju platnih kartica inozemnih izdavatelja. Međutim, podaci o broju i vrijednosti mjesečnih transakcija prihvata platnih kartica u 2020. nešto su niži od

Slika 16. Broj i vrijednost transakcija prihvaća na teritoriju RH

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i ukupnu vrijednost transakcija prihvaća u kunama tijekom izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

istih podataka u 2019. zbog utjecaja pandemije. Kao i svake godine, najveći broj transakcija prihvaća bio je u mjesecu srpnju, ove godine s ukupnim brojem od 51,01 milijuna transakcija i ukupnom vrijednosti od 19.441,36 milijuna kuna.

Poslovni subjekti

Usluga prihvaća obavlja se kod ugovornih trgovaca, odnosno poslovnih subjekata i privatnih osoba koji na osnovi ugovora s prihvatiteljem na svojem prodajnom mjestu nude mogućnost plaćanja platnim karticama preko prihvatnih uređaja. Od prihvatnih uređaja tradicionalno najznačajniji su fizički EFTPOS uređaji, međutim sve je više i novih uređaja poput M-POS uređaja ili virtualnih POS uređaja.

EFTPOS uređaji jesu fizički uređaji smješteni na fizičkom prodajnom mjestu. M-POS i virtualni POS aplikacijska su rješenja za prihvat platnih kartica koja mogu biti smještena na bilo kojem prijenosnom uređaju na fizičkom prodajnom mjestu ili za prihvat platnih kartica preko interneta.

Na dan 31. prosinca 2020. ukupno je evidentirano 30.428 ugovornih trgovaca (poslovnih subjekata), od kojih njih 3.603 (11,84%) na svojem prodajnom mjestu nude mogućnost plaćanja platnim karticama i preko interneta. Navedeni podatak o 3.603 prodajna mjesta koja su na dan 31. prosinca 2020. nudila mogućnost plaćanja platnim karticama i preko interneta upućuje na to da se u godinu dana broj prodajnih mjesta koja nude mogućnost plaćanja platnim karticama i preko interneta u RH povećao za 56,5%.

Od ukupnog broja ugovornih trgovaca (30.428) njih 24.062 (79%) nudi mogućnost plaćanja platnim karticama samo preko fizičkog EFTPOS uređaja, a 1.692 (5,56%) ugovorna trgovca nude mogućnost plaćanja platnim karticama samo preko interneta, tj. bez mogućnosti kupnje preko fizičkog EFTPOS uređaja. Navedeni broj ugovornih trgovaca iskazan je neovisno o broju prihvatnih mjesta kojima se trgovac koristi. Jedan trgovački lanac tako je evidentiran kao jedan ugovorni trgovac bez obzira na to koliko se prodajnih mjesta i prihvatnih uređaja koristi.

Od ukupnog broja trgovaca (poslovnih subjekata) njih 1.071 ima instaliran M-POS i/ ili virtualni POS.

Od ukupno navedenih 30.428 ugovornih trgovaca njih 19.012 ili 63% ima ugovorenu uslugu prihvata samo s jednim pružateljem platnih usluga prihvatiteljem, njih 7.108 (23%) s dva prihvatitelja, a njih 3.380 (11%) s tri prihvatitelja.

Privatne osobe (potrošači)

Na dan 31. prosinca 2020. ukupno je evidentirano 1.889 ugovornih trgovaca koji su fizičke osobe, a od kojih njih 1.212 (64%) ima ugovorenu uslugu prihvata preko interneta. Svi oni imaju ugovorenu uslugu prihvata samo s jednim pružateljem platnih usluga prihvatiteljem.

Prihvatni uređaji preko kojih se obavlja usluga prihvata jesu bankomat, EFTPOS uređaj, internet i EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu (Tablica 11.).

Od ukupnog broja transakcija prihvata 20,19% transakcija prihvaćeno je preko bankomata, 76% preko EFTPOS uređaja, 3,24% internetom, 0,55% preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu i 0,01% ostalih transakcija.

Tablica 11. Broj i vrijednost transakcija prihvata prema prihvatnom uređaju

Pružatelj platnih usluga prihvatitelj	Bankomat	EFTPOS uređaj	Internet	EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu	Ostalo	Ukupno
Broj transakcija						
Kreditne institucije	98.828.465	179.829.467	1.877.956	2.691.811		283.227.699
Institucije za elektronički novac i institucije za platni promet	738.855	194.919.670	14.113.658	41.005	28.017	209.841.205
Ukupno	99.567.320	374.749.137	15.991.614	2.732.816	28.017	493.068.904
Vrijednost transakcija, u kunama						
Kreditne institucije	97.210.777.054	32.878.300.664	974.385.578	4.832.956.719		135.896.420.015
Institucije za elektronički novac i institucije za platni promet	864.041.690	38.979.882.330	3.998.724.674	90.767.000	74.556.037	44.007.971.731
Ukupno	98.074.818.744	71.858.182.994	4.973.110.252	4.923.723.719	74.556.037	179.904.391.746

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata u kunama u 2020.
Izvor: HNB

Od ukupne vrijednosti transakcija prihvaća 54,51% transakcija prihvaćeno je preko bankomata, 39,94% preko EFTPOS uređaja, 2,76% internetom i 2,74% preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu i 0,04% ostalih transakcija.

Preko bankomata u 2020. prihvaćeno je ukupno 99,57 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 98.074,82 milijuna kuna. Kreditne institucije sudjelovale su u prihvatu platnih transakcija izvršenih platnim karticama u svrhu isplate gotovog novca preko bankomata s udjelom od 99% u broju i vrijednosti transakcija.

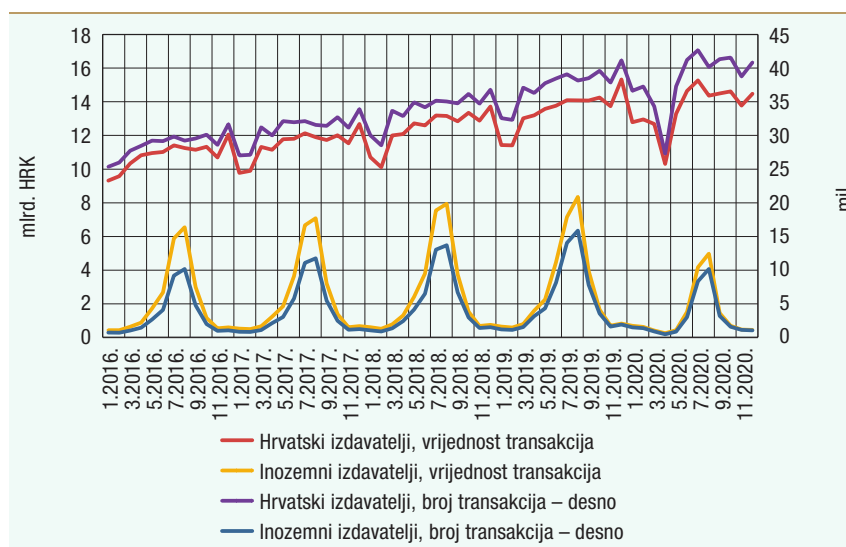
Preko EFTPOS uređaja u 2020. prihvaćeno je ukupno 374,75 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 71.858,18 milijuna kuna. Institucije za elektronički novac i institucije za platni promet u ukupnom prihvatu platnih transakcija izvršenih platnim karticama preko EFTPOS uređaja sudjelovale su s udjelom od 52% u broju transakcija i 54% u vrijednosti transakcija.

Ukupan broj transakcija prihvaća platnih transakcija izvršenih platnim karticama internetom u 2020. iznosio je 15,99 milijuna s ukupnom vrijednosti od 4.973,11 milijuna kuna. Od ukupne usluge prihvaća platnih transakcija izvršenih platnim karticama internetom institucije za elektronički novac i institucije za platni promet sudjelovale su s udjelom od preko 80% i u broju transakcija i u vrijednosti transakcija.

Prosječna vrijednost transakcije prihvaća u 2020. iznosila je 365 kuna:

- preko EFTPOS uređaja: 192 kune;
- internetom: 311 kuna;

Slika 17. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvaća platnih transakcija prema izdavatelju platne kartice

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj transakcija prihvaća i vrijednost transakcija prihvaća.

Izvor: HNB

- preko bankomata: 985 kuna;
- preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu: 1.802 kune i
- ostalim načinima: 2.661 kunu.

Od ukupno izvršenih 493,07 milijuna transakcija prihvata u 2020., njih 93% odnosi se na platne kartice hrvatskih izdavatelja, a 7% na one inozemnih izdavatelja. U 2020. od ukupno izvršenih 179.904,39 milijuna kuna transakcija prihvata 91% odnosi se na platne kartice hrvatskih izdavatelja, a 9% na platne kartice inozemnih izdavatelja (Slika 17.).

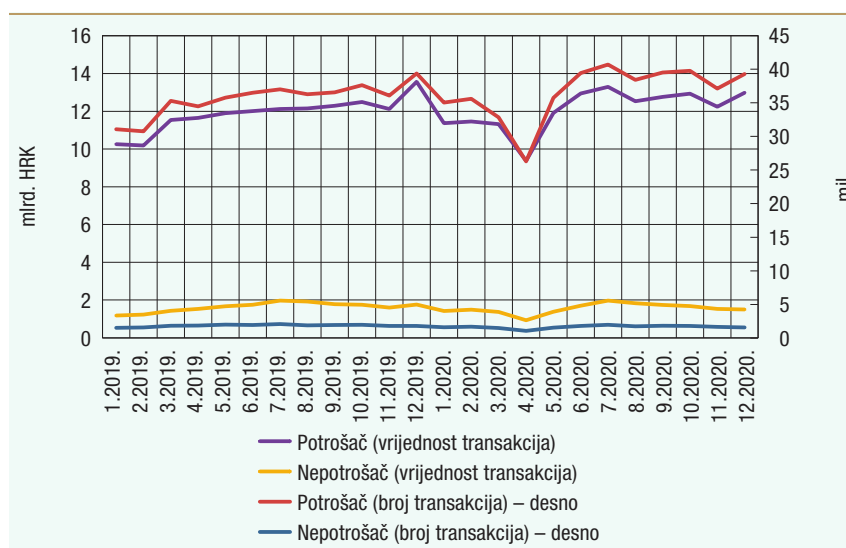
Ukupan broj transakcija prihvata inozemnih izdavatelja u 2020. godini u odnosu na 2019. pao je za 47%, a vrijednost za 50%.

Ukupan broj transakcija prihvata hrvatskih izdavatelja u 2020. godini u odnosu na 2019. porastao je za 2,3%, a vrijednost za 1%.

U 2020. izvršeno je ukupno 459,23 milijuna transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja s ukupnom vrijednosti od 163.653,93 milijuna kuna, od čega je prihvaćeno (Slika 18.):

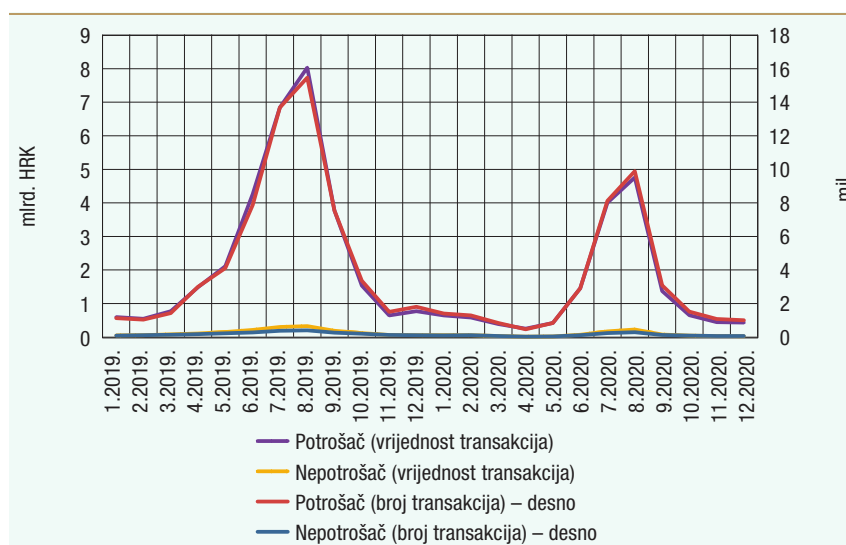
- **platnih kartica potrošača:** 439,95 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 145.151,99 milijuna kuna i
- **platnih kartica nepotrošača (poslovnih subjekata):** 19,27 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 18.501,94 milijuna kuna.

Slika 18. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja prema imatelju platne kartice

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj transakcija prihvata i vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja.
Izvor: HNB

Slika 19. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja prema imatelju platne kartice

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj transakcija prihvata i vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja.

Izvor: HNB

U 2020. izvršeno je ukupno 33,85 milijuna transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja s ukupnom vrijednosti od 16.250,46 milijuna kuna, od čega je prihvaćeno (Slika 19.):

- **platnih kartica potrošača:** 32,48 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 15.423,39 milijuna kuna i
- **platnih kartica nepotrošača (poslovnih subjekata):** 1,36 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 827,07 milijuna kuna.

Usluga prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama može se pružati za:

- kupnju robe i usluga;
- podizanje i polaganje gotovog novca.

Od ukupnog broja transakcija prihvata 79% odnosi se na kupnju robe i usluga, 20% na podizanje gotovog novca i 1% na polaganje gotovog novca. Vrijednosti pokazuju drugačiji omjer te se od ukupne vrijednosti transakcija prihvata 43% odnosi na kupnju robe i usluga, 49% na podizanje gotovog novca i 8% na polaganje gotovog novca.

Pojam kupnja robe i usluga uključuje transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnom karticom za kupljenu robu i usluge inicirane preko EFTPOS uređaja, interneta i bankomata.

U 2020. ukupno je izvršeno 391,28 milijuna transakcija prihvata za kupnju robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 76.863,11 milijuna kuna

(vlastite kartice, kartice drugih hrvatskih izdavatelja i kartice inozemnih izdavatelja). Ukupan broj transakcija prihvata za kupnju robe i usluga u 2020. godini u odnosu na 2019. smanjio se za 0,07%, a vrijednost za 10,29%.

Pod pojmom podizanje gotovog novca podrazumijevaju se transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnom karticom za podizanje novčanih sredstava inicirane preko bankomata, EFTPOS uređaja i EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu. Ukupan broj transakcija prihvata za podizanje gotovog novca u 2020. iznosio je 96,25 milijuna s ukupnom vrijednosti od 88.509,06 milijuna kuna, čime je zabilježen pad od 17,47% u broju transakcija i 8,66% u vrijednosti transakcija u odnosu na 2019. godinu.

Pod pojmom polaganje gotovog novca podrazumijevaju se platne transakcije prihvata izvršene platnim karticama za polaganje novčanih sredstava inicirane preko bankomata i EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu.

Ukupan broj transakcija prihvata za polaganje gotovog novca u 2020. iznosio je 5,54 milijuna s ukupnom vrijednosti od 14.532,22 milijuna kuna, čime je zabilježen porast od 9,41% u broju transakcija i 17,03% u vrijednosti transakcija u odnosu na 2019. godinu.

5.1.1. Prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u RH

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o broju i vrijednosti transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja.

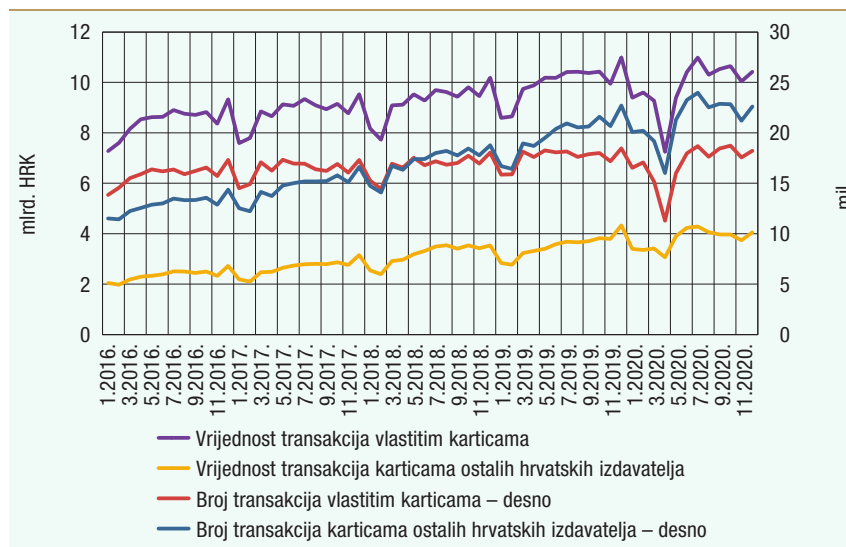
Prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja dijeli se na prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama koje je izdao sam prihvatitelj (u nastavku teksta: vlastite kartice) i na prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama ostalih hrvatskih izdavatelja (u nastavku teksta: ostali hrvatski izdavatelji).

U 2020. izvršeno je ukupno 459,22 milijuna transakcija prihvata s ukupnom vrijednosti od 163.653,93 milijuna kuna, od čega je prihvaćeno (Slika 20.):

- **vlastitih kartica:** 203,22 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 118.211,08 milijuna kuna i
- **kartica ostalih hrvatskih izdavatelja:** 256 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 45.442,85 milijuna kuna.

Ukupan broj prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja u 2020. unatoč pandemiji bolesti COVID-19 povećao se za 2,3% u odnosu na 2019. godinu, a ukupna vrijednost za 1,1%.

Slika 20. Broj i vrijednost transakcija prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanim u RH

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost transakcija prihvaćanja tijekom svakog izvještajnog mjeseca.
Izvor: HNB

Na Slici 20. prikazani su ukupan broj i vrijednost transakcija prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanim u RH prema izdavatelju na mjesečnoj razini u 2016., 2017., 2018., 2019. i 2020. godini. Vidljivo je da su prihvatitelji najčešće prihvaćali platne transakcije izvršene vlastitim karticama, odnosno karticama koje su i sami izdali. Od ukupnog broja transakcija prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja 20,76% transakcija prihvaćeno je preko bankomata, 75,40% preko EFTPOS uređaja, 3,26% internetom i 0,58% preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu. Promatraju li se ukupne vrijednosti transakcija prihvaćanja platnih transakcija izvršenih karticama hrvatskih izdavatelja, 56,33% transakcija prihvaćeno je preko bankomata, 38,12% preko EFTPOS uređaja, 2,61% internetom i 2,94% preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu.

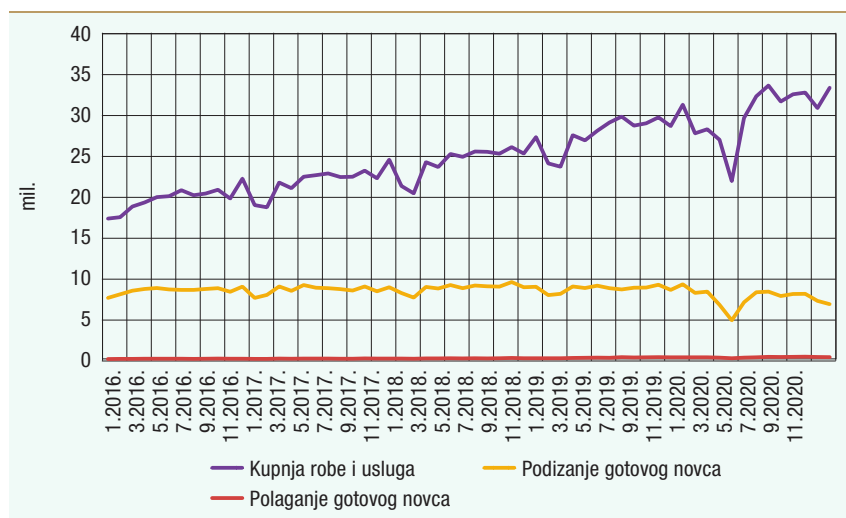
Prosječna vrijednost transakcije prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja u 2020. iznosila je:

- preko EFTPOS uređaja: 180 kuna;
- internetom: 285 kuna;
- preko bankomata: 972 kune i
- preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu: 1.787 kuna.

U 2020. prosječan broj transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja iznosio je 38,27 milijuna mjesečno, a prosječna vrijednost transakcija bila je 13.637,83 milijuna kuna mjesečno.

Pregledom transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja prema vrsti transakcije najzastupljenije je podizanje gotovog novca koje u ukupnoj vrijednosti transakcija prihvata sudjeluje s ukupno 41%, zatim slijedi kupnja robe i usluga s 50% te polaganje gotovog novca s 9% (slike 21. i 22.).

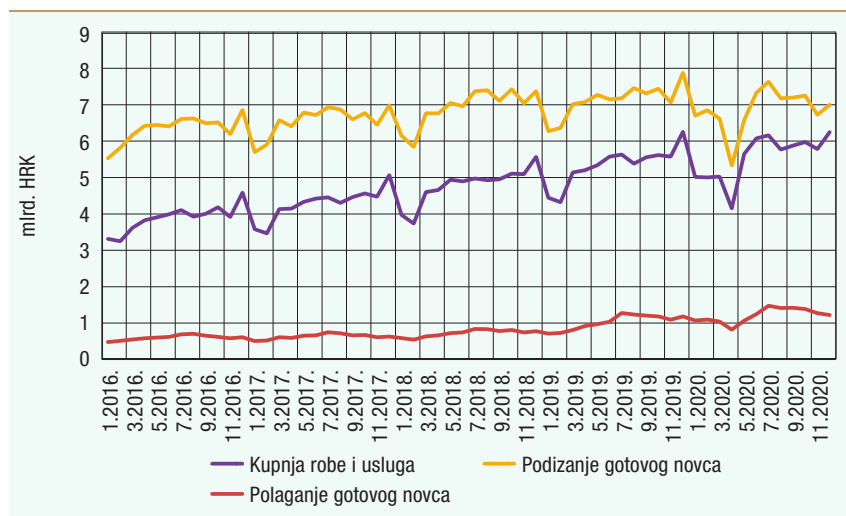
Slika 21. Broj transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u RH prema vrsti transakcije

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj transakcija prihvata tijekom svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

Slika 22. Vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u RH prema vrsti transakcije

Napomena: Podaci se odnose na ukupnu vrijednost transakcija prihvata tijekom svakog izvještajnog mjeseca.

Izvor: HNB

Kupnja robe i usluga

Pod pojmom kupnja robe i usluga podrazumijevaju se transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama za kupljenu robu i usluge izvršene preko EFTPOS uređaja, interneta i bankomata.

U 2020. ukupno je evidentirano 362,29 milijuna transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja za kupnju robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 66.732,86 milijuna kuna izvršenih platnim karticama izdanima u RH.

Od ukupnih transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja za kupnju robe i usluga izvršenih:

- **preko EFTPOS uređaja:** prihvaćeno je 346,84 milijuna transakcija (95,71%) s ukupnom vrijednosti od 62.426,05 milijuna kuna (93,55%);
- **internetom:** prihvaćeno je 14,95 milijuna transakcija (4,41%) s ukupnom vrijednosti od 4.271,45 milijuna kuna (6,4%) i
- **preko bankomata:** prihvaćeno je 0,5 milijuna transakcija (0,15%) s ukupnom vrijednosti od 35,36 milijuna kuna (0,05%) (najčešće kupnja telefonskih bonova, aviokarata i slično).

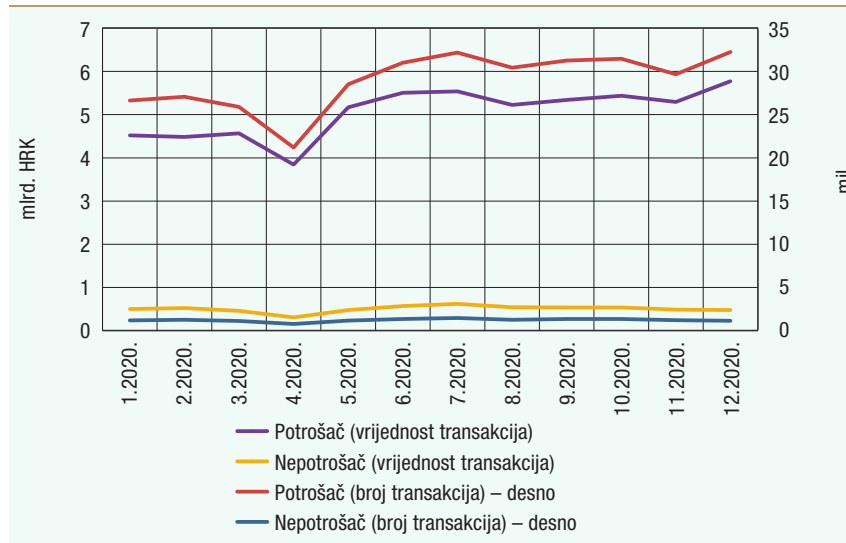
Prosječna vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja za kupnju robe i usluga u 2020. iznosila je:

- **preko EFTPOS uređaja:** 180 kuna;
- **internetom:** 285 kuna i
- **preko bankomata:** 65 kuna.

Od ukupnih transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja za kupnju robe i usluga, platnim karticama (Slika 23.):

- **potrošača:** prihvaćeno je 347,55 milijuna transakcija (95%) s ukupnom vrijednosti od 60.688,19 milijuna kuna (89%), a
- **nepotrošača:** prihvaćeno je 14,74 milijuna transakcija (5%) s ukupnom vrijednosti od 6.044,67 milijuna kuna (11%).

Slika 23. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata za kupnju robe i usluga

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja za kupnju robe i usluga.
Izvor: HNB

Podizanje gotovog novca

Pod pojmom podizanje gotovog novca podrazumijevaju se transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama za podizanje gotovog novca preko bankomata, EFTPOS uređaja, EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu platnom karticom i ostalim načinima (šalter, određena aplikacijska rješenja i sl.).

U 2020. ukupno je izvršeno 91,39 milijuna transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja za podizanje gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 82.388,83 milijuna kuna.

Od ukupnih transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanim u RH za podizanje gotovog novca:

- **preko bankomata:** prihvaćeno je 89,01 milijun transakcija (97,40%) s ukupnom vrijednosti od 78.753,41 milijun kuna (95,59%);
- **preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu:** prihvaćeno je 2,34 milijuna transakcija (2,56%) s ukupnom vrijednosti od 3.556,87 milijuna kuna (4,32%);
- **preko EFTPOS uređaja:** prihvaćeno je 0,0096 milijuna transakcija (0,005%) s ukupnom vrijednosti od 4,01 milijun kuna (0,005%) i
- **ostalim načinima:** prihvaćeno je 0,0279 milijuna transakcija (0,03%) s ukupnom vrijednosti od 74,5 milijuna kuna (0,09%).

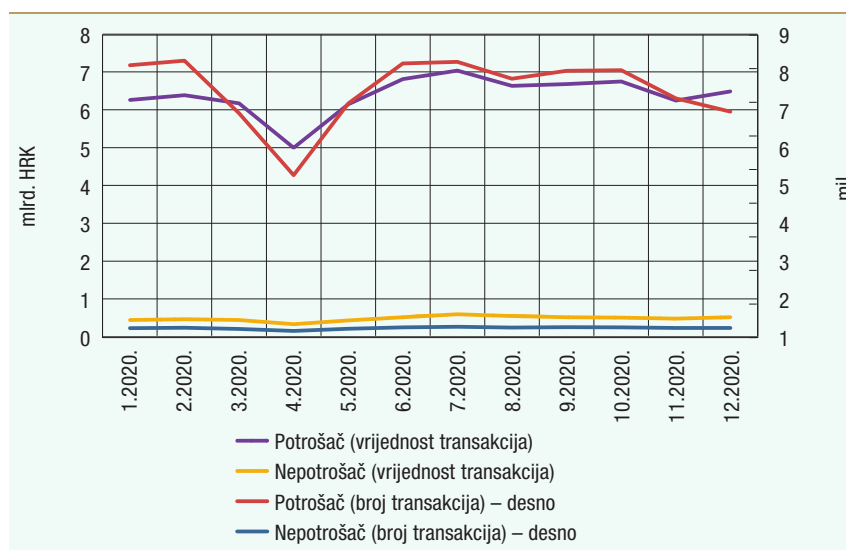
Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u RH za podizanje gotovog novca izvršenih 2020. iznosila je:

- preko bankomata: 885 kuna;
- preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu: 1.519 kuna;
- preko EFTPOS uređaja: 416 kuna i
- ostalo: 2.668 kuna.

Od ukupnih transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja za podizanje gotovog novca, platnim karticama (Slika 24.):

- **potrošača**: prihvaćeno je 88,27 milijuna transakcija (97%) s ukupnom vrijednosti od 76.599,98 milijuna kuna (93%), a
- **nepotrošača**: prihvaćeno je 3,12 milijuna transakcija (3%) s ukupnom vrijednosti od 5.788,84 milijuna kuna (7%).

Slika 24. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata za podizanje gotovog novca

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja za podizanje gotovog novca.
Izvor: HNB

Polaganje gotovog novca

Pod pojmom polaganje gotovog novca podrazumijevaju se platne transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama za polaganje gotovog novca preko bankomata i EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu.

U 2020. ukupno je evidentirano 5,54 milijuna transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja za polaganje gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 14.532,22 milijuna kuna.

Od ukupnih transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u RH za polaganje gotovog novca:

- **preko bankomata:** prihvaćeno je 5,25 milijuna transakcija (94,71%) s ukupnom vrijednosti od 13.364,79 milijuna kuna (91,97%) i
- **preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu:** prihvaćeno je 0,29 milijuna transakcija (5,29%) s ukupnom vrijednosti od 1.167,42 milijuna kuna (8,03%).

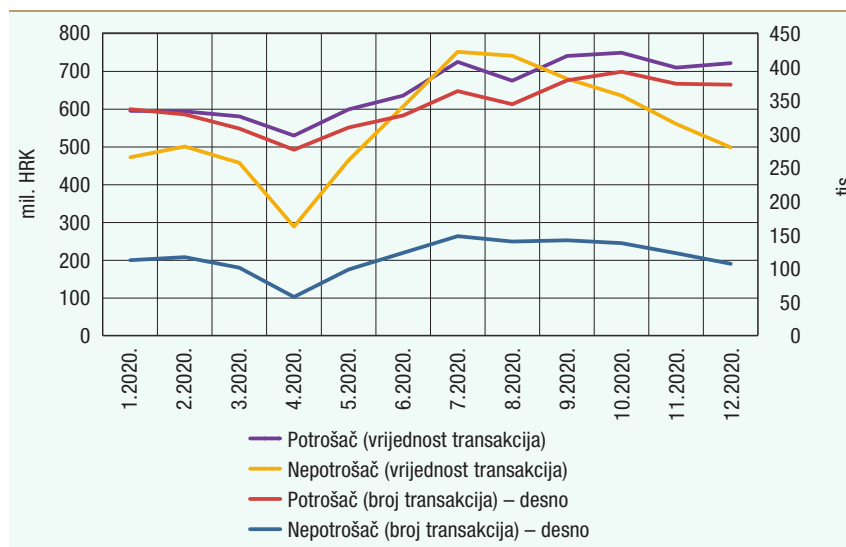
Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama za polaganje gotovog novca izvršenih platnim karticama izdanima u RH u 2020. iznosila je:

- **preko bankomata:** 2.545 kuna i
- **preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu:** 3.977 kuna.

Od ukupnih transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja za polaganje gotovog novca izvršenih platnim karticama (Slika 25.):

- **potrošača:** prihvaćeno je 4,13 milijuna transakcija (74%) s ukupnom vrijednosti od 7.863,81 milijun kuna (54%), a
- **nepotrošača:** prihvaćeno je 1,42 milijuna transakcija (26%) s ukupnom vrijednosti od 6.668,41 milijuna kuna (46%).

Slika 25. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata za polaganje gotovog novca

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja za polaganje gotovog novca.

Izvor: HNB

5.1.2. Prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u inozemstvu

U ovom poglavlju prikazani su statistički podaci o broju i vrijednosti transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima izvan RH, tj. inozemnih izdavatelja.

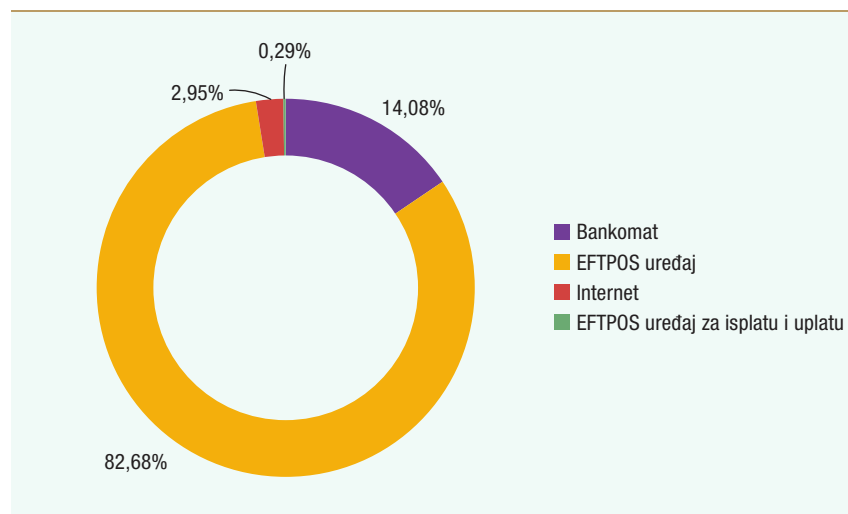
U 2020. ukupno je evidentirano 33,85 milijuna transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja s ukupnom vrijednosti od 16.250,46 milijuna kuna. Time se zbog pandemije ukupan broj transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja u 2020. godini u odnosu na 2019. smanjio za 47%, a vrijednost za 51%.

U prva tri mjeseca 2020. vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja prosječno je mjesečno iznosila 459,98 milijuna kuna. Također, iz pregleda vrijednosti transakcija prihvata vidljivo je da su se imatelji platnih kartica izdanih u inozemstvu u prvom redu koristili EFTPOS uređajima (slike 26. i 27.).

Od ukupnih transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja u 2020.:

- **preko bankomata:** prihvaćeno je 4,8 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 5.921,2 milijuna kuna;
- **preko EFTPOS uređaja:** prihvaćeno je 28 milijuna transakcija s ukupnom vrijednosti od 9.427,8 milijuna kuna;
- **internetom:** prihvaćen je 1 milijun transakcija s ukupnom vrijednosti od 702 milijuna kuna;

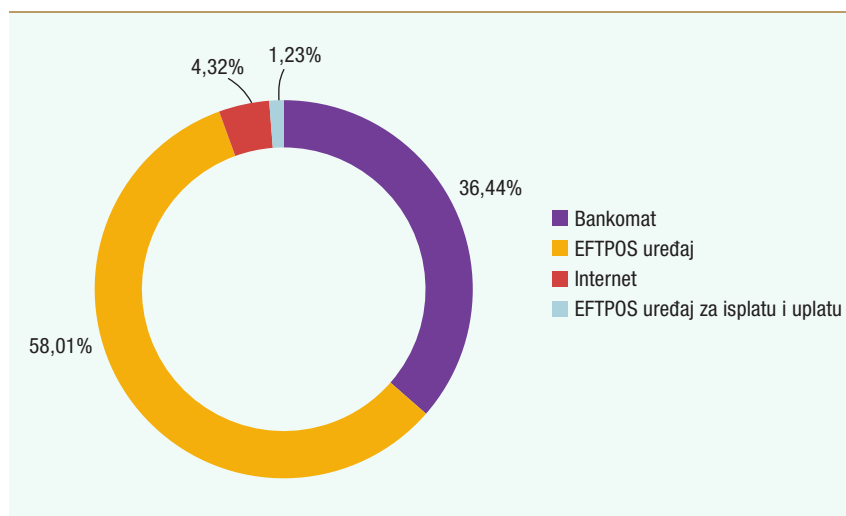
Slika 26. Broj transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima u 2019.

Izvor: HNB

Slika 27. Vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima u kunama

Napomena: Podaci se odnose na ukupnu vrijednost prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima u 2019.
Izvor: HNB

- **preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu:** prihvaćen je 0,1 milijun transakcija s ukupnom vrijednosti od 199,4 milijuna kuna.

Prihvat platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja u 2020. godini u odnosu na 2019.

Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja iznosila je:

- **preko EFTPOS uređaja:** 337 kuna;
- **internetom:** 702 kune;
- **preko bankomata:** 1.242,47 kuna i
- **preko EFTPOS uređaja za isplatu i uplatu:** 2.042 kune.

U 2020. ukupno je evidentirano 28,98 milijuna transakcija (86%) prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja za kupnju robe i usluga s ukupnom vrijednosti od 10.130,24 milijuna kuna (62%) i 4,8 milijuna transakcija (14%) prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama za podizanje gotovog novca s ukupnom vrijednosti od 6.120,22 milijuna kuna (38%).

U 2020. evidentirane su transakcije prihvata učinjene platnim karticama inozemnih izdavatelja iz ukupno 177 država. Prihvat platnih kartica izdanih u devet najzastupljenijih država (Njemačka, Austrija, Italija, Velika Britanija, Slovenija, Nizozemska, Poljska, Češka i SAD) sudjeluje s 78% u ukupnom broju transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja i s čak 79% u ukupnoj vrijednosti

Tablica 12. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima i imateljima kartice

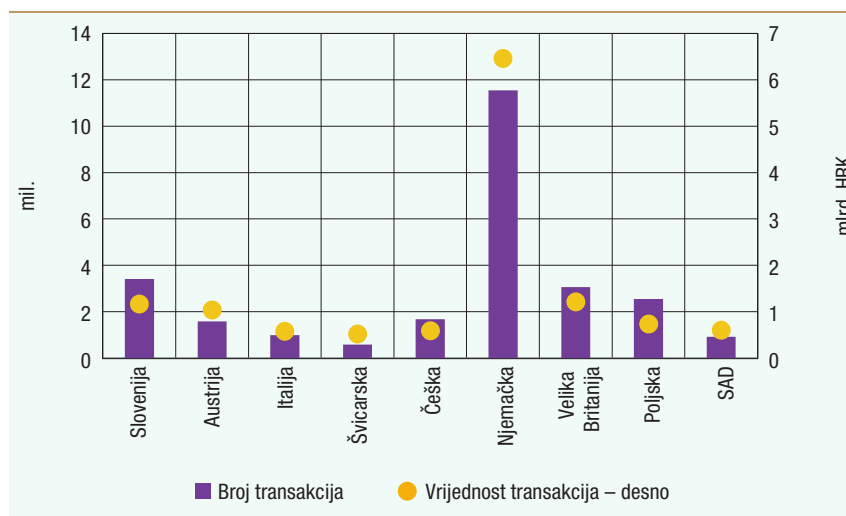
Korisnik	Platna transakcija	Bankomat	EFTPOS uređaj	Internet	EFTPOS uređaj za isplatu i uplatu	UKUPNO
Potrošač	Broj transakcija	Kupnja robe i usluga	5.144	26.737.166	953.188	27.695.498
		Podizanje gotovog novca	4.693.947		94.413	4.788.360
	Vrijednost transakcija	Kupnja robe i usluga	449.086	8.788.234.900	628.941.278	9.417.625.264
		Podizanje gotovog novca	5.814.316.776		191.447.347	6.005.764.123
Nepotrošač	Broj transakcija	Kupnja robe i usluga	88	1.245.692	45.770	1.291.550
		Podizanje gotovog novca	66.511		3.240	69.751
	Vrijednost transakcija	Kupnja robe i usluga	8.738	639.588.155	73.022.746	712.619.639
		Podizanje gotovog novca	106.475.206		7.977.798	114.453.004
Ukupno – broj transakcija	Kupnja robe i usluga	5.232	27.982.858	998.958	0	28.987.048
	Podizanje gotovog novca	4.760.458	0	0	97.653	4.858.111
	Ukupno	4.765.690	27.982.858	998.958	97.653	33.845.159
Ukupno – vrijednost transakcija	Kupnja robe i usluga	457.824	9.427.823.055	701.964.024	0	10.130.244.903
	Podizanje gotovog novca	5.920.791.982	0	0	199.425.145	6.120.217.127
	Ukupno	5.921.249.806	9.427.823.055	701.964.024	199.425.145	16.250.462.030

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja u 2020.
Izvor: HNB

transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja.

Od devet prikazanih država u 2020. najveća vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama učinjena je platnim karticama izdanim u Njemačkoj u iznosu od 6.459,84 milijuna kuna. Najveća prosječna vrijednost u navedenih devet država po kartičnoj transakciji u iznosu od 890 kuna ostvarena je karticama švicarskih izdavatelja, a najmanja karticama poljskih izdavatelja (Slika 28.).

Slika 28. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema državi izdavatelja – devet najzastupljenijih država

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj i vrijednost prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja u RH.
Izvor: HNB

5.2. Usporedba korištenja platnih kartica i gotovog novca

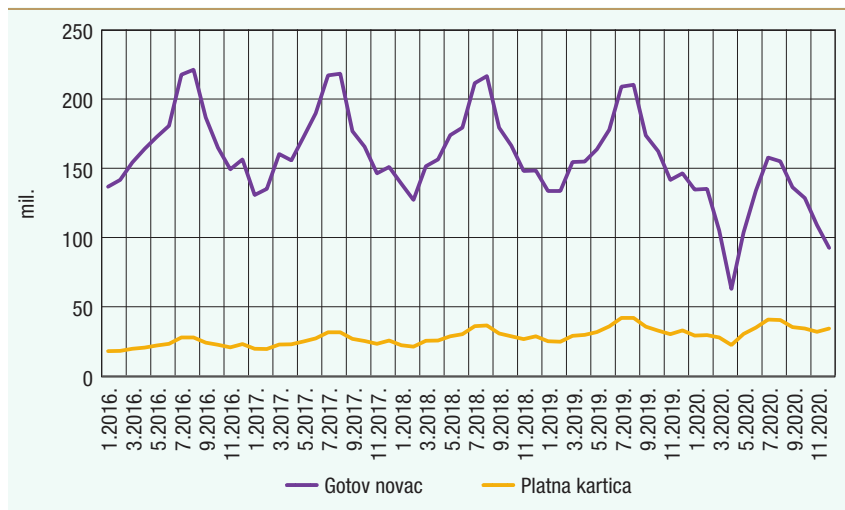
Obveznici fiskalizacije⁸ u 2020. godini ukupno su izdali 1.876,07 milijuna računa s ukupnom vrijednosti od 169.037,77 milijuna kuna. Od ukupnog broja izdanih računa njih 78% plaćeno je gotovim novcem, 21% platnim karticama i 1% ostalim načinima (preko transakcijskih računa, čekovima i slično). Od ukupne vrijednosti izdanih računa 50% vrijednosti odnosi se na plaćanja gotovim novcem, 45% na plaćanja platnim karticama i 5% na plaćanja ostalim načinima.

Na slikama 29. i 30. daje se usporedni prikaz broja i vrijednosti izdanih računa plaćenih u gotovom novcu u RH te broja i vrijednosti kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga izvršenih platnim karticama hrvatskih i inozemnih izdavatelja. Iz prikaza je vidljivo kako je gotov novac u odnosu na platne kartice kao oblik plaćanja i u 2020. godini znatno zastupljeniji i u broju i u vrijednosti transakcija. U 2020. u odnosu na 2019. ukupan broj izdanih računa, zbog pandemije, smanjen je za 21%, a vrijednost fiskaliziranih računa za 14%. Pritom se broj izdanih računa koji su plaćeni gotovim novcem u 2020. smanjio za 26%, a vrijednost za 10% u odnosu na 2019., dok je broj kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga smanjen samo za 0,1%, a vrijednost za 10%, u odnosu na 2019.

Prosječna je vrijednost platne transakcije gotovim novcem u 2020. iznosila 59 kuna, a prosječna vrijednost nacionalne kartične platne transakcije 196 kuna.

⁸ Prema podacima Ministarstva financija RH – Porezne uprave prikupljenima na temelju Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom, "Narodne novine", br. 133/2012.

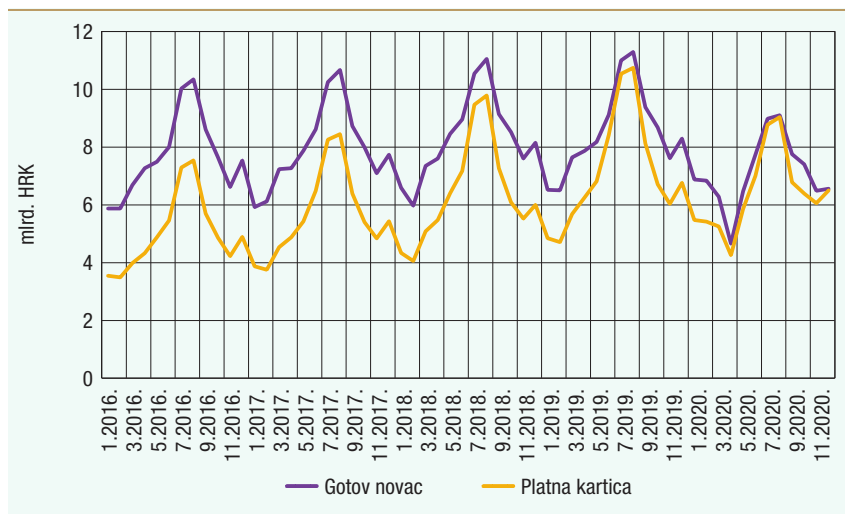
Slika 29. Usporedni prikaz korištenja različitih instrumenata plaćanja – broj

Napomena: Podaci se odnose na ukupan broj tijekom jednoga izvještajnog razdoblja. Podaci za gotov novac odnose se na ukupan broj izdanih računa plaćenih u gotovom novcu. Podaci za platne kartice odnose se na ukupan broj kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga hrvatskim i inozemnim karticama.

Izvori: Ministarstvo financija – Porezna uprava; HNB

Slika 30. Usporedni prikaz korištenja različitih instrumenata plaćanja – vrijednost u kunama

Napomena: Podaci se odnose na ukupnu vrijednost tijekom jednoga izvještajnog razdoblja. Podaci za gotov novac odnose se na ukupnu vrijednost izdanih računa plaćenih u gotovom novcu u kunama. Podaci za platne kartice odnose se na ukupnu vrijednost kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga hrvatskim i inozemnim karticama.

Izvori: Ministarstvo financija RH – Porezna uprava; HNB

6. Pojmovnik

- **Charge kartica** je platna kartica kod koje u trenutku zadavanja platne transakcije nije osigurano pokriće na računu za plaćanje, a platne se transakcije najčešće izvršavaju do odobrenoga kredita (limita). Iznos troškova nastalih upotrebom kartice s charge funkcijom u određenom razdoblju korisnik podmiruje u cijelosti na kraju određenog razdoblja, najčešće kreditnim transferom.
- **Debitna kartica** je platna kartica koja se izdaje imateljima računa za plaćanje. Troškovi učinjeni ovom karticom naplaćuju se terećenjem računa za plaćanje, i to najčešće odmah.
- **Država članica** jest država članica Europske unije te država potpisnica Ugovora o Europskom gospodarskom prostoru.
- **Kartica s odgođenom naplatom** platna je kartica koja se izdaje najčešće imateljima računa za plaćanje. U trenutku zadavanja platne transakcije nije osigurano pokriće na računu za plaćanje, a platne se transakcije najčešće mogu izvršavati do odobrenog limita. Iznos ukupnih troškova nastalih upotrebom platne kartice s funkcijom odgođene naplate, u određenom razdoblju, podmiruje se u cijelosti na kraju određenog razdoblja uslugom izravnog terećenja računa za plaćanje.
- **Kartična platna shema** jest skup funkcija, procedura, postupaka, pravila i uređaja koji imatelju platne kartice omogućuju izvršenje platne transakcije i/ili podizanje gotovog novca kod pružatelja platnih usluga.
- **Kartična platna transakcija** usluga je koja se temelji na prihvatnoj kartičnoj infrastrukturi i pravilima poslovanja kartične platne sheme za izvršavanje platne transakcije debitnom ili kreditnom karticom.
- **Kreditna kartica** je platna kartica kod koje nije osigurano pokriće na računu za plaćanje, a za izvršenje platne transakcije korisniku je odobren kredit (limit). Korisnik platne kartice može izvršavati plaćanja do iznosa odobrenoga kredita (limita). Iznos svake izvršene transakcije nastale upotrebom platne kartice s kreditnom funkcijom u određenom razdoblju automatski se dijeli na ugovoreni broj otplatnih rata prema ugovorenom modelu.
- **Međunarodna platna transakcija** jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih se jedan pružatelj platnih usluga (primatelja plaćanja ili platitelja) nalazi u RH, a drugi pružatelj platnih usluga (platitelja ili primatelja plaćanja) u trećoj državi ili drugoj državi članici.
- **Nacionalna platna transakcija** jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj i pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga koji se nalaze u RH.
- **Platna kartica** jest sredstvo koje omogućuje svojem imatelju izvršenje plaćanja robe i usluga bilo preko prihvatnog uređaja bilo na daljinu i/ili

koje omogućuje podizanje gotovog novca i/ili korištenje drugih usluga na bankomatu ili drugom samoposlužnom uređaju te prijenos novčanih sredstava, a koje omogućuje iniciranje platne transakcije i njezino izvršavanje u okviru kartične platne sheme.

- **Platni instrument** jest polaganje, podizanje ili prijenos novčanih sredstava koje je inicirao platitelj ili su inicirani u njegovo ime i za njegov račun ili ih je inicirao primatelj plaćanja, bez obzira na to kakve su obveze iz odnosa između platitelja i primatelja plaćanja.
- **Platni instrument na temelju kartica** jest svaki platni instrument, uključujući karticu, mobilni telefon, računalo ili bilo koji drugi tehnološki uređaj s odgovarajućom aplikacijom za plaćanje, koji platitelju omogućuje iniciranje platne transakcije na temelju kartica, a koja nije kreditni transfer ili izravno terećenje kako su određeni u članku 2. Uredbe (EU) br. 260/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2012. o utvrđivanju tehničkih i poslovnih zahtjeva za kreditne transfere i izravna terećenja u eurima i o izmjeni Uredbe (EZ) br. 924/2009 (SL L 94, 30. 3. 2012.).
- **Pružatelj platnih usluga** jest institucija definirana člankom 7. ZPP-a.
- **Pružatelj platnih usluga izdavatelj** jest institucija koja izdaje platnu karticu.
- **Pružatelj platnih usluga prihvatitelj** jest institucija koja osigurava prihvatanje platne transakcije izvršene platnom karticom.
- **Revolving kartica** je platna kartica kod koje u trenutku zadavanja platne transakcije nije osigurano pokriće na računu za plaćanje, a za izvršenje platne transakcije korisniku je najčešće odobren revolving kredit (limit). Iznos troškova nastalih upotrebom kartice s revolving funkcijom u određenom razdoblju korisnik plaća djelomično, u utvrđenom postotku od učinjene potrošnje.
- **Treća država** je svaka strana država koja nije država članica.

7. Dodatak

7.1. Popis tablica

Tablica 1. Ukupan broj uređaja na kojima se obavlja prihvat platnih kartica na teritoriju RH	15
Tablica 2. Broj bankomata prema županijama na teritoriju RH	16
Tablica 3. Broj platnih kartica izdanih u RH prema korisniku	24
Tablica 4. Broj platnih kartica izdanih u RH prema vrsti kartice	24
Tablica 5. Broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica izdanih u RH	28
Tablica 6. Broj imatelja platnih kartica u RH (potrošača)	30
Tablica 7. Broj imatelja platnih kartica u RH poslovnih subjekata (nepotrošača)	30
Tablica 8. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija po vrsti platne kartice	34
Tablica 9. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija kupnje robe i usluga po funkciji	38
Tablica 10. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca po funkciji	40
Tablica 11. Broj i vrijednost transakcija prihvata prema prihvatnom uređaju	48
Tablica 12. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima i imateljima kartice	61

7.2. Popis okvira

Okvir 1. Rasprostranjenost uređaja u RH na dan 31. prosinca 2020.	11
---	----

Okvir 2. Zastupljenost platnih kartica potrošača u RH na dan 31. prosinca 2020.	21
Okvir 3. Nacionalne kartične platne transakcije po stanovniku u 2020.	32
Okvir 4. Transakcije prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama prema prihvatnim uređajima u 2020.	46

7.3. Popis slika i prikaza

Prikaz 1. Četverostrana kartična shema u RH	12
Prikaz 2. Trostrana kartična shema u RH	14
Slika 1. Broj bankomata na teritoriju RH prema funkcijama	17
Slika 2. Broj EFTPOS uređaja na teritoriju RH	18
Slika 3. Broj beskontaktno-kontaktne EFTPOS uređaja na teritoriju RH	19
Slika 4. Broj platnih kartica	23
Slika 5. Broj korištenih, nekorisćenih i blokiranih platnih kartica	25
Slika 6. Broj novoizdanih i deaktiviranih platnih kartica prema vrsti kartice	26
Slika 7. Broj kontaktnih i beskontaktnih platnih kartica	29
Slika 8. Broj i vrijednost nacionalnih i međunarodnih kartičnih platnih transakcija	33
Slika 9. Broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija prema prihvatnim uređajima	35
Slika 10. Vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija prema prihvatnim uređajima	35
Slika 11. Prosječan mjesečni broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija po korištenoj platnoj kartici	36
Slika 12. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija podizanja gotovog novca	39

Slika 13. Broj i vrijednost nacionalnih kartičnih platnih transakcija polaganja gotovog novca	41
Slika 14. Broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija	43
Slika 15. Broj i vrijednost međunarodnih kartičnih platnih transakcija – najzastupljenije države	44
Slika 16. Broj i vrijednost transakcija prihvata na teritoriju RH	47
Slika 17. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija prema izdavatelju platne kartice	49
Slika 18. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama hrvatskih izdavatelja prema imatelju platne kartice	50
Slika 19. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja prema imatelju platne kartice	51
Slika 20. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u RH	53
Slika 21. Broj transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u RH prema vrsti transakcije	54
Slika 22. Vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama izdanima u RH prema vrsti transakcije	54
Slika 23. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata za kupnju robe i usluga	56
Slika 24. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata za podizanje gotovog novca	57
Slika 25. Ukupan broj i vrijednost transakcija prihvata za polaganje gotovog novca	58
Slika 26. Broj transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima	59
Slika 27. Vrijednost transakcija prihvata platnih transakcija izvršenih platnim karticama inozemnih izdavatelja prema prihvatnim uređajima	60

Slika 28. Broj i vrijednost transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja prema državi izdavatelja – devet najzastupljenijih država	62
Slika 29. Usporedni prikaz korištenja različitih instrumenata plaćanja – broj	63
Slika 30. Usporedni prikaz korištenja različitih instrumenata plaćanja – vrijednost u kunama	63

ISSN 1849-790X

